

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU8

Personalförsörjning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i betänkandet. Dessa handlar om bl.a. personal- och kompetensförsörjning inom totalförsvaret och räddningstjänsten, könsfördelning och jämställdhet, civilplikt, veteraner och frivilliga försvarsorganisationer.

I betänkandet finns 15 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund	6
Betänkandets disposition	8
Utskottets överväganden.....	9
Totalförsvarsplikt	9
Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarsmakten	16
Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal.....	20
Personalförsörjning inom räddningstjänsten	26
Frivilligorganisationerna	29
Kompetensförsörjning kring cybersäkerhet.....	32
Veteraner	35
Systemet med adjutanter.....	38
Reservationer	40
1. Totalförsvarsplikt, punkt 1 (V)	40
2. Totalförsvarsplikt, punkt 1 (C)	41
3. Totalförsvarsplikt, punkt 1 (MP)	42
4. Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarsmakten, punkt 2 (V)	43
5. Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarsmakten, punkt 2 (C)	43
6. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal, punkt 3 (S).....	44
7. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal, punkt 3 (V)	45
8. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal, punkt 3 (C).....	46
9. Personalförsörjning inom räddningstjänsten, punkt 4 (C)	47
10. Frivilligorganisationerna, punkt 5 (C)	48
11. Frivilligorganisationerna, punkt 5 (MP)	48
12. Kompetensförsörjning kring cybersäkerhet, punkt 6 (C).....	49
13. Veteraner, punkt 7 (S)	50
14. Veteraner, punkt 7 (C).....	51
15. Systemet med adjutanter, punkt 8 (V)	52
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Totalförsvarsplikt

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2022/23:195 av Anne-Li Sjölund (C),

2022/23:249 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14–16 och 19,

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 14,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 11–13 och 43,

2022/23:1485 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S),

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 130–132 och 135 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

2. Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarsmakten

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 6,

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 24 och 25 samt

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 10 och 15.

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (C)

3. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1, 7 och 8,

2022/23:55 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V),

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 13, 17, 18, 20–22 och 26,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 14 och 47,

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 129, 133, 134 och 136–138 samt

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (C)

4. Personalförsörjning inom räddningstjänsten

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:629 av Johan Hultberg (M) yrkande 4 och

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 2–4.

Reservation 9 (C)

5. Frivilligorganisationerna

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 15 och 32,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 30,

2022/23:1909 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 49.

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (MP)

6. Kompetensförsörjning kring cybersäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 10, 11, 34,
36 och 38 samt

2022/23:1160 av Per-Arne Håkansson (S) yrkande 2.

Reservation 12 (C)

7. Veteraner

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 23,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 29,

2022/23:1262 av Markus Wiechel och Björn Söder (båda SD) yrkandena
1–3 och

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (C)

8. Systemet med adjutanter

Riksdagen avslår motion

2022/23:1216 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 15 (V)

Stockholm den 20 april 2023

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Sven-Olof Sällström (SD), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Heléne Björklund (S), Anna Starbrink (L), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Emma Berginger (MP), Gustaf Göthberg (M), Camilla Brunsberg (M), Sara-Lena Bjälkö (SD), Oskar Svärd (M) och Marcus Andersson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet drygt 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionerna rör bl.a. personal- och kompetensförsörjning inom totalförsvaret och räddningstjänsten, könsfördelning och jämställdhet, civilplikt, veteraner och frivilliga försvarsorganisationer.

Den 16 mars 2023 kom företrädare för Plikträdet till utskottet för att informera om sin verksamhet. Vid sammanträdet den 23 mars informerade Försvarsmakten utskottet om personalförsörjningsfrågor och vid sammanträdet den 30 mars informerades utskottet om Plikt- och prövningsverkets verksamhet.

Bakgrund

Arbetsgivarpolitik

Arbetsgivarpolitiken är en del av förvaltningspolitiken. Målet för arbetsgivarfrågor är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att myndigheterna har kompetens för att fullgöra sina uppgifter. Detta mål utgår från den långtgående delegeringen av arbetsgivarpolitiken i staten som utgör en viktig komponent i regeringens styrning av statsförvaltningen och beslutades av riksdagen 1994 (prop. 1993/94:77, bet. 1993/94:KU19, rskr. 1993/94:264, bet. 1994/95:KU3, rskr. 1994/95:7 och 8). I budgetpropositionen för 2023 redovisar regeringen de delmål som satts upp för de statliga arbetsgivarna:

- Den statliga sektorn ska totalt sett inte vara löneledande.
- En jämn könsfördelning på ledande befattningar i staten ska eftersträvas.
- Löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska.
- Andelen anställda i staten med utländsk bakgrund ska öka på alla nivåer.
- Arbetsmiljön i staten ska vara god.
- De statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statsanställd.

Ansvar för den statliga arbetsgivarpolitiken har till stor del delegerats till de statliga myndigheterna. Det innebär att myndigheterna, utifrån sina uppgifter, har en betydande frihet bl.a. när det gäller att utforma sin organisation och sina arbetsprocesser samt sin lönebildning och kompetensförsörjning. För att regeringen ska kunna följa utvecklingen av kompetensförsörjningen lämnar myndigheterna varje år sedan 1997 en redovisning av sin kompetensförsörjning till regeringen. Från och med 2003 sker denna redovisning i myndigheternas årsredovisningar. Myndigheterna ska genom sin kompetensförsörjning säkerställa att relevant kompetens finns för att fullgöra sina

uppgifter och för att tillgodose sina behov på både kort och lång sikt. Myndigheterna ska vidare systematiskt analysera vilken kompetens som behövs för att de ska klara sina nuvarande och framtida uppgifter. De yttre ramarna för den statliga arbetsgivarpolitiken bereds av finansutskottet inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, vilket bl.a. omfattar den statliga förvaltningspolitiken och statliga arbetsgivarfrågor.

Totalförsvaret

I december 2020 beslutade riksdagen om den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2021–2025. Försvarsutskottet behandlade regeringens förslag inför perioden (prop. 2020/21:30) i betänkandet Totalförsvaret 2021–2025 (bet. 2020/21:FöU4). Med bifall till propositionen godkände riksdagen bl.a. inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation och att ett antal regementen skulle återinrättas (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). Beslutet innebar att krigsorganisationen skulle växa och att Försvarsmaktens grundorganisation skulle utökas. Utskottet bedömde liksom regeringen att detta medförde ett ökat personalbehov inom Försvarsmakten.

När det gäller personalförsörjning anförde regeringen i Totalförsvarspropositionen (prop. 2020/21:30) att totalförsvarets samlade behov av planlagd personal utgör grunden för hur personalförsörjningen bör utformas. Den nuvarande ordningen för personalförsörjningen inom det civila försvaret är att de som till vardags är anställda i samhällsviktig verksamhet stannar kvar i verksamheten under höjd beredskap, förutsatt att de inte ingår i det militära försvaret. Bemanning genom avtal beskrivs vidare som viktigt för personalförsörjningen inom det civila försvaret, särskilt frivilliga försvarsorganisationers stöd till myndigheter, kommuner och regioner. Viktiga steg för att säkerställa personalförsörjningen har enligt regeringen tagits genom att bevakningsansvariga myndigheter har krigsplacerat den personal som behövs för verksamhet under höjd beredskap.

När det gäller personalbehoven inom det civila försvaret redovisar regeringen i budgetpropositionen för 2023 att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) fick i uppdrag under 2021 att bedöma behov av personalförstärkningar inom bevakningsansvariga myndigheter och andra berörda aktörer vid en situation med höjd beredskap och ytterst krig. Regeringen konstaterar att det fanns ett behov av att få en samlad bild av personalbehoven inom olika delar av det civila försvaret för att på så sätt kunna identifiera vilka typer av verksamheter som kan vara betjänta av särskilda åtgärder för sin personalförsörjning vid höjd beredskap och krig. Sådana åtgärder skulle t.ex. kunna vara användande av frivilligorganisationer, avtalslösningar eller en aktiverad civilplikt. I budgetpropositionen för 2023 redovisar regeringen att man avser att återkomma om hanteringen av MSB:s redovisning av behov av personalförstärkningar hos bevakningsansvariga myndigheter (beredskapsmyndigheter fr.o.m. 1 oktober 2022) och hos andra berörda aktörer.

Försvarsberedningen

Sedan slutet av 1990-talet har en parlamentariskt sammansatt försvarsberedning svarat för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Enligt anvisningarna ska Försvarsberedningen följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden och redovisa sin syn på viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor inför regeringens förslag till riksdagen.

I likhet med tidigare år utgjorde Försvarsberedningens rapporter, tillsammans med underlag från myndigheterna, grunden för den senaste försvarspolitiska inriktningspropositionen. Försvarsberedningens arbete i sin tur utgår från de anvisningar som chefen för Försvarsdepartementet beslutar om. Ett uppdrag genom kommittédirektiv kan formellt bara ges till en kommitté eller särskild utredare och hur uppdragen bör utformas regleras i promemorian Kommittédirektiv – beslut och utformning (SB PM 2019:1). När en viss fråga ska utredas är det flera faktorer som påverkar valet av utredningsform (se bet. 2017/18:KU10). Förutom att låta en särskild utredare eller kommitté utreda en fråga kan ett utredningsuppdrag lämnas till en myndighet eller en s.k. bokstavsutredare. Varje utredningssituation måste bedömas utifrån sina förutsättningar och frågan om formen för utredningen avgörs därför från fall till fall enligt promemorian. Av Statsrådsberedningens promemoria framgår dessutom att ju tydligare direktiven anger utredningsuppdraget, desto bättre blir förutsättningarna för att uppdraget ska resultera i ett betänkande som motsvarar regeringens intentioner och behov.

Den 12 december 2022 beslutade försvarsminister Pål Jonson om anvisningar (Fö2022/00125) till en ny försvarsberedning som i egenskap av regeringens forum för utformningen av den långsiktiga säkerhets- och försvarspolitiken tillsammans med riksdagens partier ska lämna en delrapport den 2 juni 2023 och en slutrapport den 26 april 2024. Till skillnad från direktiv till kommittéer och särskilda utredare är anvisningarna övergripande och ger en stor frihet för den parlamentariskt sammansatta beredningen att redovisa sin bedömning av omvärldsutvecklingen och dess konsekvenser för svensk försvarspolitik.

Betänkandets disposition

I den ovanstående bakgrundstexten återfinns generell information. Texten ovan utgör en bakgrund för mer än en av de förslagspunkter som bereds i detta betänkande och finns därför som en gemensam inledande text i betänkandet. I betänkandet behandlas därefter civil- och värnplikt i en gemensam punkt. De två efterföljande förslagspunkterna rör olika aspekter av Försvarsmaktens personalförsörjning. Efter punkten om personalförsörjning inom räddningstjänsten behandlas frivilligorganisationerna och kompetensförsörjningen kring cybersäkerhet utifrån ett totalförsvarsperspektiv. De två sista förslagspunkterna handlar om veteraner och adjutanter.

Utskottets överväganden

Totalförsvarspålit

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga yrkanden bl.a. mot bakgrund av att berörda myndigheter bedriver ett systematiskt arbete med rekrytering, mönstring och värnpliktsutbildning och ytterligare åtgärder t.ex. i fråga om civilplikt för närvarande inte bedöms vara nödvändiga.

Jämför reservation 1 (V), 2 (C) och 3 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:948 anför Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att det var ett stort misstag att låta värnplikten vara vilande. Reformen har bl.a. lett till att den folkliga förankringen minskat. För att vända på denna utveckling anser motionärerna att Försvarsmakten behöver lägga mer kraft på rekryteringskampanjer och på totalförsvarsinformation till skolor och till allmänheten. Motionärerna ser positivt på etablering av gymnasieskolor med försvarsinriktning om de ger behörighet till högskolan och anser att samtliga unga män och kvinnor ska kunna kallas till mönstring och utbildning för att sedan krigsplaceras. I motionen föreslås att riksdagen ställer sig bakom det som anføres i motionen om att regeringen behöver ta hänsyn till riktade rekryteringskampanjer (yrkande 11) och att regeringen i sitt arbete bör beakta mönstring för samtliga män och kvinnor (yrkande 12). I motionen anføres även att regeringen behöver ta hänsyn till behovet av nya rekryteringskontor (yrkande 13). När det gäller civilplikten framhåller motionärerna att befolkningsskydd och räddningstjänst hör till de viktigaste komponenterna i det civila försvaret. Motionärerna bedömer inte att dagens civila räddningstjänst är dimensionerad för att kunna hantera de påfrestningar som ett väpnat angrepp mot Sverige skulle medföra och anser därför att civilplikten snarast bör återaktiveras fullt ut. Den enskilde ska kunna fullgöra civilplikten inom räddningstjänsten, som sanerare, sjukvårdare, ammunitionsröjare eller som t.ex. som stabsassistent i kommunens krigsorganisation. I yrkande 43 föreslår motionärerna att riksdagen ställer sig bakom det som anføres om att regeringen i sitt arbete bör beakta civilplikten och tillkännager detta för regeringen.

I kommittémotion 2022/23:52 framhåller Hanna Gunnarsson m.fl. (V) att det ger en mer folklig förankring att både män och kvinnor kallas till mönstring. Motionärerna anser att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska genomföra en kortare militär grundutbildning. Vidare anser motionärerna att civilplikten skulle bredda möjligheten ytterligare för alla, oavsett kön och bakgrund, att utbildas inom totalförsvaret

och därmed kunna bidra till Sveriges försvar. Motionärerna bedömer att civilplikten skulle gynna kvinnors deltagande genom att öppna upp för fler olika typer av uppdrag och uppgifter än de militära. I yrkande 3 föreslås mot denna bakgrund att regeringen ger Plikt- och prövningsverket ett uppdrag i regleringsbrevet för 2023 att arbeta för en jämnare fördelning mellan män och kvinnor bland de som rekryteras i syfte att på sikt uppnå en jämn könsfördelning. I yrkande 4 föreslår motionärerna ett uppdrag åt Plikt- och prövningsverket att under 2023 återkomma med en analys av rekryteringen utifrån motivation och kön. Vidare föreslås att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen lämnar uppdrag i regleringsbrevet för såväl Försvarsmakten som Plikt- och prövningsverket och Försvarshögskolan att ta fram en plan för hur de kan arbeta med positiv särbehandling vid rekrytering i syfte att öka andelen kvinnor inom organisationerna (yrkande 5).

När det gäller villkoren för värnpliktiga föreslår Hanna Gunnarsson m.fl. (V) i kommittémotion 2022/23:249 att regeringen bör utreda indexreglering av de totalförsvarspliktigas dagersättning (yrkande 1) och att regeringen bör utreda en höjning av förplägnadsersättningen (yrkande 2). I motionen föreslås även att regeringen bör utreda ersättning för när totalförsvarspliktiga genomför skarp tjänst (yrkande 3).

I partimotion 2022/23:1673 föreslår Annie Lööf m.fl. (C) att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det långsiktiga målet för andelen värnpliktiga 2030 ska vara 40 procent kvinnor och tillkännager detta för regeringen (yrkande 130). Motionärerna föreslår även att förbanden ges större möjligheter att till Plikt- och prövningsverket önska jämställda grupper och underrepresenterat kön på vissa befattningar som ett sätt att få optimalt fungerande grupper utifrån förbandens egna behov (yrkande 131). Därutöver föreslår motionärerna att förbanden bör ha en medinflytandeofficer som blir en länk mellan värnpliktiga och förbandschefen (yrkande 132) och att utbildning i jämställdhet, värdegrund och medinflytande ska ges återkommande under en värnpliktsperiod (yrkande 135). Dessa fyra förslag lämnas även i kommittémotion 2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 14-16 och 19. I den senare motionen anförs dessutom i yrkande 12 att medinflytandet för totalförsvarspliktiga ska ha förbättrats senast halvårsskiftet 2023. Motionärerna framhåller att Norge som införde könsneutral värnplikt 2016 nu närmar sig 30 procent kvinnor vid krigsskolorna och konstaterar att den tidigare försvarschefen (ÖB) Haakon Bruun-Hansen sagt att försvaret har stärkt sin krigsförmåga sedan kvinnor kom in i försvaret. Motionärerna bedömer bl.a. att en rad olika åtgärder är nödvändiga för att göra det attraktivt för kvinnor att söka sig till armén, t.ex. genom att kontinuerligt se över vilka krav som ställs på olika befattningar. När det gäller en eventuellt återaktiverad civilplikt föreslås i kommittémotion 2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) att det ska vara möjligt att tjänstgöra inom svenskt jordbruk och primärproduktion inom ramen för civilplikten (yrkande 14) eftersom tillgången på nödvändig arbetskraft inom jordbruket under höjd beredskap behöver säkerställas.

I kommittémotion 2022/23:2262 anför Emma Berginger m.fl. (MP) att ett fungerande totalförsvaret behöver ökade resurser och en organisation för omfördelning av resurser i hela samhället, men också frivilliga som efter utbildning kan vara en förstärkning vid olika typer av kriser, t.ex. skogsbränder. I yrkande 45 föreslås därför att den militära värnplikten kompletteras med en civilplikt i form av en resiliensjämnstgöring som innehåller grundutbildning och repetitionsutbildning. Motionärerna bedömer att en civilplikt med resiliensjämnstgöring bidrar till att bredda rekryteringen till verksamhet också i det civila försvaret. Valet att delta i det militära försvaret ska, så långt som möjligt, bygga på frivillighet och det ska alltid finnas möjlighet till vapenfri tjänst. Motionärerna anser att resiliensjämnstjänsten kan genomföras i någon av de frivilliga försvarsorganisationerna eller i lämplig offentlig organisation. En sådan jämnstgöring kommer att stärka Sveriges krisberedskap och bidra till att skapa bättre mellanmänsklig tillit inom landet och förebygga polarisering enligt motionärerna. I yrkande 46 föreslås därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civilplikt med resiliensjämnstgöring ska berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för värnplikten och tillkännager detta för regeringen.

I motion 2022/23:1485 anför Ingela Nylund Watz m.fl. (S) att en modern värnplikt och civilplikt som byggs upp i ett sammanhang kan vara den hörnsten som krävs för möjliga framtida utmaningar, för att gemensamt kunna säkra och försvara vårt land, på kort och lång sikt. Motionärerna menar att beredskap, kunskap och möjligheter att kunna hantera kriser måste stå i paritet med Sveriges geografiska behov, och de understryker att Stockholms- och Mälardalsregionen är en del av Sverige som står för närmare hälften av Sveriges befolkning, sysselsättning och BNP. I motionen föreslås därför att regeringen bör verka för ökade möjligheter att genomföra värnplikts- och civilpliktsutbildningar i Stockholms- och Mälardalsregionen.

I motion 2022/23:195 av Anne-Li Sjölund (C) framhålls att det är viktigt att kunna bygga på de resurser som redan finns när civilplikten återetableras och att Sandö är en viktig funktion och plats i det perspektivet. Motionären föreslår därför att Sandö bör utvecklas till att bli ett utbildningsnav för en återetablerad civilplikt.

Bakgrund och tidigare behandling

Lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt utgör en viktig beståndsdel i den rättsliga regleringen. Lagen ger förutsättningar för att få tillgång till personal i totalförsvaret, ytterst genom att staten får tillämpa tvångsmedel. Totalförsvarsplikt gäller för varje svensk medborgare mellan 16 och 70 år. Totalförsvarsplikten gäller också under motsvarande tid för var och en som utan att vara svensk medborgare är bosatt i Sverige (2 §). Tjänstgöring fullgörs som värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt. Skyldigheten att fullgöra värn- och civilplikt förutsätter sedan 2010 att regeringen med hänsyn till att det behövs för Sveriges försvarsberedskap har beslutat om det.

Våren 2010 beslutade riksdagen om lagstiftning som fastställde att försvarets personalförsörjning ska vila på frivillighet och att en könsneutral totalförsvarsplikt endast ska tillämpas när försvarsberedskapen så kräver (prop. 2009/10:160, bet. 2009/10:FöU8, rskr. 2009/10:269). När förslaget behandlades konstaterade utskottet att det blivit alltmer uppenbart att totalförsvarsplikten urholkats, och man såg ett behov av att reformera den militära utbildningen och att anpassa den till en insatsorganisation i enlighet med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Utskottet utgick från att regeringen och Försvarsmakten noggrant skulle planera för att snabbt kunna återuppta grund- och repetitionsutbildningen av värnpliktiga och civilpliktiga om så skulle behövas.

En särskild utredare fick i uppdrag (dir. 2015:98) av regeringen att föreslå en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret. En förutsättning var att den även i fortsättningen huvudsakligen skulle baseras på frivillighet, men där en ökad användning av totalförsvarsplikten kompletterar frivilligheten när krigsorganisationens behov inte kan tryggas enbart genom frivillig rekrytering. Utredaren överlämnade sitt betänkande En robust personalförsörjning av det militära försvaret (SOU 2016:63) den 28 september 2016 med det huvudsakliga förslaget att återaktivera mönstring och grundutbildning med värnplikt. Med stöd av 1 kap. 3 a § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt fattade regeringen den 2 mars 2017 beslut om att totalförsvarspliktiga ska vara skyldiga att mönstra och fullgöra grundutbildning med värnplikt. Skyldigheten att mönstra gäller lika för både män och kvinnor sedan den 1 juli 2017. Skyldigheten att fullgöra grundutbildning med värnplikt tillämpas sedan den 1 januari 2018.

I sitt budgetunderlag för 2024 (FM2022-10372:13, bil. 1) redovisar Försvarsmakten att en krigsorganisation med tillräcklig volym, förmåga och tillgänglighet förutsätter att fler personer genomför grundutbildning. Försvarsmakten bedömer att den föreslagna tillväxten kräver en utökning från 2025 års mål om 8 000 grundutbildade med plikt till uppemot 10 000 per år senast 2035. Försvarsmakten bedömer att utökningen ryms inom ramen för befintlig grundorganisation och föreslår att utökningen sker i den takt det är möjligt med hänsyn taget till officerstillgång, infrastruktur, materiel, utbildningsresurser och prövningskapacitet. Ökningen kan enligt myndigheten innebära ett behov av att se över både grundutbildningens längd och formerna för densamma. Försvarsmakten påminner vidare om att Plikt- och prövningsverket bedömt att en utökning av grundutbildningsvolymerna upp till 10 000 grundutbildade kommer att kräva ytterligare ett prövningskontor.

När det gäller genomförd grundutbildning redovisar Försvarsmakten dessa resultat i sin årsredovisning för 2022 (FM2021-22412:41). Utbildningsomgången för 2021/22 med 3 245 inryckta, varav 20 procent kvinnor, har slutförts och uppnått myndighetens målsättningar samt möjliggjort krigsplacering av de utbildade värnpliktiga. Grundutbildningsomgång 2022/23 med 3 248 inryckta, varav 21 procent kvinnor, har enligt årsredovisningen påbörjats som planerat. Försvarsmakten redovisar att en större andel värnpliktiga söker

fortsatt engagemang inom myndigheten och att en större andel kvinnor dessutom söker fortsatt engagemang i armén.

I årsredovisningen för 2022 redovisar Plikt- och prövningsverket att de har mönstrat och prövat 21 100 totalförsvarspliktiga till grundutbildning med värnplikt och att var femte prövande var kvinna. Plikt- och prövningsverket styrs av lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt vad gäller inskrivning till värnplikt. Denna medger inte heller någon positiv särbehandling av under-representerat kön, utan bäst lämpad ska skrivas in för tjänstgöring enligt 3 kap. 2 §. Enligt 1 § förordningen (2010:1472) med instruktion för Totalförsvarets plikt- och prövningsverk ska dock myndigheten tillhandahålla urvalstester av dem som ansökt till militär utbildning inom Försvarsmakten. Enligt förordningen ska urvalstesterna vara utformade så att de främjar en jämställd rekrytering.

När det gäller medinflytande under grundutbildningen uppger Försvarsmakten (FM2023-5359:1) att syftet är att rekryterna ska vara delaktiga i och kunna påverka sin utbildningssituation. Medinflytande syftar också till att på längre sikt utveckla de kommande grundutbildningarna. Försvarsmakten fattade beslut i maj 2020 om medinflytande för totalförsvarspliktiga och anger att de totalförsvarspliktigas medinflytande utövas genom förtroendevalda i nämnder och andra samrådsorgan. Vidare regleras medinflytande för totalförsvarspliktiga på lokal nivå, plutons-, kompani- och förbandsnivå och central nivå samt totalförsvarspliktigas inflytande i arbetsmiljöarbetet. Försvarsmakten redovisar att utbildning inom värdegrund och ovälkommet beteende genomförs för värnpliktiga utifrån ett myndighetsgemensamt underlag. Det är upp till varje förband att bestämma utbildningens specifika innehåll och omfattning och att anpassa utbildningen till den vardagliga verksamheten (e-postmeddelande den 20 mars 2023).

När det gäller civilplikt noterade utskottet i samband med beredningen av inriktningen för totalförsvaret (bet. 2020/21:FöU4) att Försvarsberedningen i delrapporten Motståndskraft uttryckt att en sammanhållen planering för krigsorganiseringen av civila verksamheter i totalförsvaret skulle kräva att civilplikten aktiveras. Utskottet lade stor vikt vid att säkerställa att civilplikten utformas på ett ändamålsenligt sätt och ville se en modern civilplikt som inkluderar ett brett spektrum av arbetsuppgifter och befattningar som kan vara nödvändiga för samhället i en kris. För att få en så ändamålsenlig civilplikt som möjligt och till följd av ett nytt säkerhetspolitiskt läge menade utskottet att det var viktigt att grundligt utreda vilka behov och förutsättningar som finns i stället för att återuppväcka den vilande civilplikten i samma form som tidigare.

Regeringen beslutade den 6 maj 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag (dir. 2021:30) att analysera och lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Utredningens uppdrag hade sin bakgrund i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde, vilket föranlett en återuppbyggnad av det civila försvaret. I

november 2022 överlämnade utredningen om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap sitt betänkande (SOU 2022:57) till regeringen. Utredningen föreslår att det ska inrättas en statlig beredskapsorganisation för räddningstjänst, som ska utgöra ett första väsentligt moment för att kunna förstärka den samlade förmågan till genomförandet av kommunal räddningstjänst och särskilda uppgifter under höjd beredskap enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Förslaget syftar till att i det rådande mycket allvarliga säkerhetspolitiska läget snabbt kunna bygga upp en väl kvalificerad och effektiv statlig förstärkningsresurs. Utredningen föreslår att den statliga beredskapsorganisationen ska bemannas med civilpliktiga. Totalförsvarspliktiga ska därför vara skyldiga att i enlighet med lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt genomgå mönstring eller annan utredning och fullgöra grundutbildning med civilplikt för att därefter ha civilpliktsbaserade befattningar inom beredskapsorganisationen. Utredningen bedömer att en återaktivering av civilplikten i detta avseende är både nödvändig och proportionell.

I januari 2023 meddelade regeringen att den med hänsyn till det rådande säkerhetsläget bedömde det som angeläget att förbereda för en aktivering av civilplikten. MSB fick i uppdrag att genomföra förberedelser för en aktivering av civilplikten för kommunal räddningstjänst. Uppdraget till MSB omfattade bl.a. att analysera behovet av författningsändringar, vidta åtgärder för att förbereda för att informera allmänheten och berörda aktörer, analysera behovet av utbildning och bedöma hur många som skulle kunna bli aktuella för civilplikt. MSB redovisade uppdraget den 1 mars 2023 (publ. MSB2173).

MSB konstaterar att Plikt- och prövningsverket ansvarar för inskrivningen med stöd av 3 kap. 6 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Plikt- och prövningsverket beslutar även om att individen krigsplaceras i befattning i kommunal räddningstjänst efter utförd utredning och inskrivning. För att civilpliktiga ska kunna krigsplaceras i en kommunal räddningstjänstorganisation behöver denna ha en krigsorganisation och ett uttalat behov av resursförstärkning på särskild befattning. MSB bedömer att ca 2 000 till 3 000 personer kan finnas lämpliga att, efter fullgjord utredning, skrivas in och krigsplaceras i befattning i kommunal räddningstjänst samt genomgå repetitionsutbildning. MSB anser att det finns behov av en inledande repetitionsutbildning där man också väger in erfarenheter från räddningstjänsternas arbete i Ukraina för att komplettera den svenska grundläggande utbildningen för arbete inom svensk räddningstjänst med ytterligare kunskaper och förmågor. MSB bedömer att detta innebär en viktig första förstärkning av den personella förmågan till räddningstjänst under höjd beredskap. I uppdraget redovisar MSB att utbildningen i allt väsentligt planeras vid myndighetens skolor och Sandö är en av dessa skolor. Två andra utbildningsorter är Rosersberg och Revinge.

Avslutningsvis kan konstateras att bestämmelser om ersättning finns i förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. I samband med att skyldigheten att fullgöra grundutbildning med värnplikt återaktiverades 2017 fördubblades dagersättningen och den utbildningspremie

som utbetalas i samband med uttryckning höjdes. Om den värnpliktige fullgör värnplikt som är längre än 400 dagar betalas dessutom en ytterligare premie ut om 12 200 kronor. Därutöver tillkommer förmåner såsom fri kost och logi, kostnadsfri sjukvård och akut tandvård, fria hemresor, matersättning vid lediga dagar och kostnadsfri försäkring. Hos Försäkringskassan kan den värnpliktige dessutom ansöka om t.ex. familjebidrag, familjepenning, särskilt bostadsbidrag och näringsbidrag. Vid svar på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:29) av Mikael Larsson (C) om ersättning för värnpliktiga konstaterade försvarsminister Pål Jonson i november 2022 att dagersättningen justerades i samband med att skyldigheten att fullgöra grundutbildning med värnplikt återaktiverades 2017. Statsrådet anförde att han då inte kunde se behov av att justera förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Utskottets ställningstagande

I samband med totalförsvarsbeslutet konstaterades att civila verksamheter i totalförsvaret skulle kräva att civilplikten aktiveras. Utskottet fortsätter att lägga stor vikt vid att säkerställa att civilplikten utformas på ett ändamålsenligt sätt och vill se en modern civilplikt som inkluderar ett brett spektrum av arbetsuppgifter och befattningar som kan vara nödvändiga för samhället i kris och krig. Rysslands invasion av Ukraina är den mest omfattande militära aggressionen i Europa sedan det andra världskriget, och det nya säkerhetspolitiska läget har gjort det än viktigare att förstå vilka behoven och förutsättningarna är för att få en så ändamålsenlig civilplikt som möjligt. Utskottet står fast vid att det inte finns skäl för att återuppväcka den vilande civilplikten i samma form som tidigare och kan konstatera att det pågår ett arbete med förberedelser för en aktivering av civilplikten. Behovet av personalförstärkningar inom bevakningsansvariga myndigheter och hos andra berörda aktörer vid en situation med höjd beredskap och ytterst krig behöver beaktas. Utskottet utgår från att regeringen kommer att informera utskottet om hur planeringen ser ut för att säkerställa att civilpliktens omfattning och utformning blir ändamålsenlig och ser inte skäl att i nuläget vidta några åtgärder. Därmed avstyrker utskottet yrkande 43 i motion 2022/23:948 (SD), yrkande 14 i motion 2022/23:851 (C), yrkande 45 i motion 2022/23:2262 (MP) samt motionerna 2022/23:1485 (S) och 2022/23:195 (C).

När det gäller ersättningar ser utskottet i likhet med statsrådet för närvarande inte behov av att justera förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga. Utskottet vill inte heller föregripa frågan om villkoren för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt. Yrkandena 1, 2 och 3 i motion 2022/23:249 (V) och yrkande 46 i motion 2022/23:2262 (MP) avstyrks mot denna bakgrund.

När det gäller frågan om mönstring och att fullgöra totalförsvarsplikt med värnplikt delar utskottet regeringens bedömning att grundutbildningsvolymerna behöver öka successivt under kommande år. I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att den återinförda grundutbildningen med

värnplikt utgör en förutsättning för en utökning av krigsorganisationen och för att kunna producera fullt bemannade, utbildade och övade krigsförband. Utskottet bedömer, precis som Försvarmakten, att en ökning av antalet kvinnor är en förutsättning för en långsiktigt hållbar personalförsörjning och tillväxt i såväl grundorganisation som krigsorganisation och att en hög andel kvinnor som genomför värnplikt är en förutsättning för att möjliggöra en bred rekryteringsbas. Utskottet kan konstatera att berörda myndigheter bedriver ett systematiskt arbete med rekrytering, mönstring och värnpliktsutbildning där även frågor om medinflytande, jämnare könsfördelning och jämställdhet beaktas. Då riksdagen beslutat om såväl grund- som krigsorganisation och de värnpliktiga är centrala för att bemanningen av dessa utgår utskottet från att regeringen beaktar detta i sin resultatredovisning till riksdagen. Utskottet ser positivt på att regeringen styr frågor som kräver kontinuitet i förordning med instruktion för myndigheterna och ser inte att den typen av frågor skulle gynnas av årsvisa uppdrag i regleringsbrev. Utskottet ser inte skäl att vidta ytterligare åtgärder inom detta prioriterade område varför även övriga motionsyrkanden inom området avstyrks.

Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarmakten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga yrkanden bl.a. mot bakgrund av att den långtgående delegeringen i arbetsgivarpolitiken ger Försvarmakten en betydande frihet och ett mycket långtgående ansvar.

Jämför reservation 4 (V) och 5 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:948 konstaterar Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att Försvarmakten ofta betraktas som en oattraktiv arbetsgivare och att en välfungerande personalförsörjning är grunden för ett starkt försvar. För att komma till rätta med problemet vill motionärerna att riktade satsningar görs på anställd personal, exempelvis högre löner och förbättrade förmåner. I yrkande 10 föreslås därför att riksdagen ställer sig bakom förslaget att regeringen ska överväga att genomföra nödvändiga satsningar på personalområdet och tillkännager detta för regeringen. I fråga om officersutbildningen anser motionärerna att fokus ska återgå till att leverera ledare som kan leda väpnad strid enligt principen om kombinerade vapen och att utbildningen även framöver ska bestå av tre olika inriktningar – officer, reservofficer och specialistofficer. Samtliga inriktningar bör inledas med en gemensam termin i taktik och ledarskap. Motionärerna anser att den praktiska delen av utbildningen är minst lika viktig som den teoretiska delen och ger

dessutom förbanden en möjlighet att bedöma var den enskilde passar bäst in. Motionärerna föreslår mot den bakgrunden att riksdagen ställer sig bakom det som anförs om ändringar i officersutbildningen och tillkännager detta för regeringen (yrkande 15).

I kommittémotion 2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) anför motionärerna att personalförsörjningen inom Försvarsmakten är en av de största utmaningarna framöver. Sverige är på väg in i Nato samtidigt som det militära försvaret ska växa kraftigt kommande år. Kraven på krigsduglighet och beredskap ökar, ett stort antal sekonderingar till Natostaber, fler gripbara krigsförband, viktiga regementsetableringar runt om i landet och ett ökat antal utbildade värnpliktiga och detta gör det uppenbart att åtgärder behövs både i ett kort och i ett långt perspektiv för att hitta lösningar för en hållbar personalförsörjning. Motionärerna bedömer att visstidsanställningar, förlängd pensionsålder och reservofficersares rätt till tjänstledighet kan vara lämpliga åtgärder. I motionen konstateras att lönesättningen förhandlas av parterna, men motionärerna framhåller att det är viktigt att Försvarsmakten kan erbjuda goda villkor och goda incitament för den personal som är intresserad av att söka sig till myndigheten, stanna kvar i ytterligare några år eller för den som vill återvända i tjänst efter några år i civil karriär. I yrkande 24 föreslås därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för att säkra personalförsörjningen inom Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen. I yrkande 25 föreslås vidare att det ska vara möjligt att anställa soldater för längre tid än i dag och att regeringen inkluderar detta i direktiven till kommande kontrollstation eller försvarsberedning.

I kommittémotion 2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) anför att Försvarsmaktens verksamhet kräver folkförankring och att alla människor, oavsett kön och bakgrund, blir väl mottagna och kan göra sitt jobb så bra som möjligt utifrån sina olika förutsättningar. Bristande jämställdhet riskerar att äventyra den viktiga folkförankringen av försvaret. För att Försvarsmakten ska vara en trovärdig organisation krävs att myndigheten på allvar tar itu med de problem man har internt. Motionärerna föreslår därför att regeringen i regleringsbrevet för Försvarsmakten 2023 ger myndigheten i uppdrag att vidta åtgärder för att öka antalet kvinnor på militära befattningar i allmänhet och på chefsbefattningar i synnerhet, i enlighet med kvantitativa mål som myndigheten fastställer, och tillkännager detta för regeringen (yrkande 2). Motionärerna föreslår att Försvarsmakten får i uppdrag att återkomma med en plan för hur man ska uppnå en jämn könsfördelning på organisationens olika nivåer till senast 2035 (yrkande 6).

Bakgrund och tidigare behandling

I budgetpropositionen för 2023 redovisade regeringen att stabiliteten i Försvarsmaktens personalförsörjning har ökat genom långsiktig planering och identifiering av behov och brist på personal i krigs- och grundorganisationen.

Försvarsmakten analyserar kontinuerligt vilka kompetenser som är nödvändiga i organisationen och hur attraktiva kompetenser ska rekryteras och behållas.

I Försvarsmaktens årsredovisning för 2022 (FM2021-22412:41, bil. 1) framkommer att nationellt försvar har varit i fokus inom personalförsörjningen och arbetet för ökad tillväxt har varit betydande. Försvarsmakten uppger att arbetet med tillväxt har intensifierats under året i form av tidigarelagd planering och tillskott av medel för att uppnå förmågeökningar i förhållande till försvarsbeslutet 2020. Försvarsmakten framhåller att personell tillväxt ytterst syftar till en tillväxt av krigsorganisationen och en ökad tillgänglighet. De personalvolymerna som planerats för 2022 har i huvudsak uppnåtts enligt årsredovisningen. Under 2022 har antalet kontinuerligt tjänstgörande personal ökat jämfört med föregående år och ökningen utgörs i huvudsak av antalet civila arbetstagare och yrkesofficerare. Antalet kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K) har visserligen ökat i jämförelse med föregående år, samtidigt ses dock en ökad andel avgångar bland GSS/K. Försvarsmakten ser även motsvarande utveckling för civila arbetstagare. Omfattande rekrytering till båda kategorierna har bidragit till att volymerna trots detta är högre än 2021. Andelen kvinnor har på totalen ökat inom kontinuerligt tjänstgörande personal. Jämfört med föregående år ökade tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän. Vad gäller den tidvis tjänstgörande personalen uppger Försvarsmakten att det återstår arbete för att inventera och tydliggöra behoven för 2030. Därefter följer en rekrytering i syfte att uppnå efterfrågad kompetens i relation till behovet.

I budgetunderlaget för 2024 (FM2022-10372:13, bil.2) redovisar Försvarsmakten den planerade utveckling av den personella sammansättningen för åren 2024, 2025, 2030 och 2033. Utvecklingen utgår från befintliga personalvolymerna, krigsförbandens kommande behov, planerade utbildningsvolymerna och andra produktionsförutsättningar. I förhållande till den planering som förelåg i myndighetens budgetunderlag för 2022 tidigarelägger Försvarsmakten tillväxt och ökar personalvolymerna inom de flesta personalkategorier. Försvarsmakten planerar ökningarna i samtliga försvarsgrenar och stridskrafter och planen är baserad på myndighetens kompletterande budgetunderlag för 2023. Myndigheten ser, inte minst till följd av omvärldsläget, ytterligare behov av personell tillväxt, och för att möjliggöra den tillväxt myndigheten planerar för finns fortsatt behov av att stärka både attraktionskraften och förmågan att behålla medarbetare. Försvarsmakten uppger att man därför vill stärka personalförsörjningen i konkurrens med andra arbetsgivare för att bl.a. tillsätta Nato-tjänster. Försvarsmakten har genomfört en fördjupad analys som utgår från flera olika perspektiv (ekonomiska förutsättningar, personell tillgänglighet i balans mellan arbete och fritid, rörlighet samt kompetensförsörjning). Med analysen som utgångspunkt har Försvarsmakten enligt budgetunderlaget påbörjat, och fortsätter genomföra, särskilda satsningar inom personalområdet.

När det gäller personalförsörjning framhåller Försvarmakten (FM2023-5359:1) vidare att en ökning av antalet kvinnor är en förutsättning för långsiktigt hållbar personalförsörjning och tillväxt i såväl grundorganisationen som krigsorganisationen. Myndighetens arbete med att öka andelen kvinnor fokuseras bl.a. mot grundutbildning med värnplikt eftersom det utgör det huvudsakliga insteget till de militära personalkategorierna. En hög andel kvinnor som genomför värnplikt är en förutsättning för att möjliggöra en bred rekryteringsbas av anställda soldater och sjömän, officerare och specialist-officerare. För att öka andelen kvinnor på alla nivåer pågår ett långsiktigt arbete med attraktionskapande aktiviteter inom rekrytering och personalutveckling.

Försvarmakten och Försvarshögskolan (FHS) delar på ansvaret för yrkes- och reservofficersutbildningssystemet. Officersprogrammet är en treårig anslagsfinansierad högskoleutbildning och en yrkesofficersutbildning på akademisk grundnivå som FHS är huvudman för. FHS i sin tur beställer den verksamhetsförlagda utbildningen som genomförs av Försvarmakten under termin 4 och 5. Det högre officersprogrammet är en ett eller tvåårig yrkesofficersutbildning tillika uppdragsutbildning och samtidigt befodringsutbildning på magister- eller masternivå som Försvarmakten beställer och som FHS genomför. Utöver dessa utbildningar finns bl.a. den särskilda officersutbildningen som riktar sig till individer med akademisk examen på lägst grundnivå eller med kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Enligt Försvarmaktens årsredovisning (FM2021-22412:41, bil. 1) utgör den särskilda officersutbildningen numera primärt ett verktyg som ger lokal handlingsfrihet vid Försvarmaktens organisationsenheter för att de ska kunna anställa och individanpassa utbildningen när rekryteringen från officersprogrammet och specialistofficersutbildningen inte motsvarar behovet.

I fråga om jämställdhet framhåller Försvarmakten (FM2023-5359:1) att man vid situationer med två lika sökande anser att det är viktigt att visa på att det underrepresenterade könet ska prioriteras för att bidra till en mer jämställd arbetsplats. För antagning till grundläggande officersutbildning regleras detta i Försvarmaktens föreskrifter om antagning och tjänstegrader (FFS 2019:3) och Försvarmakten uppger att urvalet ska

1. i första hand grundas på den sökandes lämplighetsbedömning för den valda organisationsenheten, utbildningsinriktningen och utbildningsomgången
2. i andra hand baseras på positiv särbehandling av det underrepresenterade könet
3. i tredje hand baseras på lottnings.

Utskottets ställningstagande

Utskottets utgångspunkt är att Sverige har en långtgående delegering av arbetsgivarpolitiken och att detta utgör en förutsättning för regeringens styrning inom försvarsområdet, precis som inom övriga delar av statsförvaltningen. Utskottet kan konstatera att detta ställer långtgående krav på att

Försvarsmakten säkerställer att man har kompetens för att fullgöra sina uppgifter. Utskottet utgår från att Försvarsmakten verkar för en ändamålsenlig lönebildning och kompetensförsörjning och att myndigheten strävar mot de delmål som fastställts för de statliga arbetsgivarna som bl.a. jämn könsfördelning. Försvarsmakten har genom sin kompetensförsörjning ansvar för att säkerställa att relevant kompetens finns för att tillgodose myndighetens behov på både kort och lång sikt. Försvarsmaktens personalförsörjning utgör dessutom en väsentlig del av ansträngningarna för att uppnå de förmågeökningar som följer av totalförsvarsbeslutet 2020. Försvarsmakten framhåller själv att personell tillväxt ytterst syftar till en tillväxt av krigsorganisationen och en ökad tillgänglighet, vilket även utskottet vill understryka.

När det gäller vilka frågeställningar Försvarsberedningen bör beakta utgår utskottet från att Försvarsberedningen ser personalförsörjningen som en central fråga i svensk försvarspolitik. Däremot anser utskottet inte att det finns skäl att begränsa handlingsfriheten för beredningen genom att statsråd fortsättningsvis ger direktiv istället för de övergripande anvisningar som beredningen utgår från i dag. Utskottet avstyrker därför yrkande 25 i motion 2022/23:850 (C).

När det gäller rekrytering, utbildning och personalförsörjning i övrigt kan utskottet, som nämnts ovan, konstatera att Försvarsmakten har en betydande frihet och ett mycket långtgående ansvar. Utskottet ser dessutom positivt på att regeringen styr frågor som kräver kontinuitet i förordning med instruktion för myndigheterna och ser inte att den typen av frågor skulle gynnas av årsvisa uppdrag i regleringsbrev. Utskottet kan konstatera att regeringen bedömt att stabiliteten i Försvarsmaktens personalförsörjning har ökat och utskottet avser att fortsätta följa dessa så centrala frågor för tillväxten inom försvaret. Utskottet ser med hänvisning till det anförda inte skäl att tillstyrka motionsyrkanden med förslag till åtgärder inom området.

Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga yrkanden bl.a. mot bakgrund av att den långtgående delegeringen i arbetsgivarpolitiken ger Försvarsmakten en betydande frihet och ett mycket långtgående ansvar.

Jämför reservation 6 (S), 7 (V) och 8 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) anförts i yrkande 5 att Försvarsmaktens viktigaste resurs är personalen och att folkförankringen

är avgörande för Sveriges motståndskraft. Motionärerna understryker att Försvarsmaktens förmåga att attrahera och behålla kompetent personal kommer att vara avgörande för myndighetens förmåga att växa i enlighet med försvarsbeslutet och riksdagens intentioner, och därför måste Försvarsmakten ge de anställda de goda villkor som detta kräver. Vidare anser motionärerna att hinder för reservofficerarens möjligheter att öva och tjänstgöra måste undanröjas, bl.a. genom rätt till tjänstledighet. Det är angeläget att regeringen skyndsamt agerar för att genomföra detta. Det är orimligt att personer ska förhindras från att tjäna vårt land på grund av att de inte får tjänstledigt från sina civila arbeten. Motionärerna anser vidare att Försvarsmakten måste arbeta aktivt med jämställdhetsarbetet och med inkludering för att det ska vara möjligt att kombinera en karriär inom Försvarsmakten med familjeliv. Försvaret av Sverige är en angelägenhet för hela landet, och hela befolkningens kompetens måste kunna tillvaratas enligt motionärerna. Motionärerna föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till personalen i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

I kommittémotion 2022/23:948 anför Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att det finns vissa typer av förband, t.ex. ubåtsbesättningar, där GSS/K (gruppbefäl, soldater och sjömän, kontinuerligt tjänstgörande personal) är mer lämpliga än värnpliktsförband. Motionärerna anser därför att anställningsformen bör behållas och att de GSS/K som är lämpliga för officersutbildning eller specialistofficersutbildning ska ges förtur till dessa utbildningar. Samtidigt bedömer motionärerna att återaktiveringen av värnplikten gör att behovet av personal med GSS/T-anställning (tidvis tjänstgörande personal) kommer att upphöra. Motionärerna anser att personal med sådan anställningsform behålls tills avtalen löper ut och därefter ersätts av personal med värnpliktig krigsplacering, GSS/P. I yrkande 14 föreslår motionärerna mot denna bakgrund att regeringen överväger nödvändiga förbättringar för GSS/K och GSS/T. När det gäller värdegrundsfrågor framhåller motionärerna att det är viktigt att Försvarsmakten arbetar med sin värdegrund och att personalen bör vara medveten om vilka värderingar som ska vara styrande. Motionärerna anser att dessa värderingar ytterst ska basera sig på Sveriges fyra grundlagar och bedömer att Försvarsmaktens värdegrundsdokument Vår militära profession har en begränsad förankring både i grundlagarna och det som värdegrundsdelegationen kommit fram till. I motionen anförs att värdegrundsdokument innehåller värderande skrivningar av allmän karaktär som saknar förankring i Försvarsmaktens uppgifter och bedömer att det är allvarligt. Motionärerna menar vidare att detta har kommit till uttryck bl.a. i bristande politisk objektivitet i arrangemang som Försvarsmakten deltar i. I yrkande 47 föreslår motionärerna därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens värdegrund och tillkännager detta för regeringen.

I kommittémotion 2022/23:55 framhåller Hanna Gunnarsson m.fl. (V) att normen för anställningar på hela arbetsmarknaden ska vara tillsvidareanställningar på heltid. Motionärerna anser att det ger en trygghet för alla som

är anställda att veta att en anställning inte tar slut vid en viss tidpunkt eller kan avslutas utan giltiga skäl. Motionärerna menar därför att det är viktigt att avskaffa visstidsanställningar och anställningar som är tidsbegränsade utan att ha specifika skäl och föreslår att regeringen bör utreda de tidsbegränsade anställningarna i lagen (2012:332) om vissa försvarsmaktsanställningar i syfte att öka tryggheten för de anställda. I kommittémotion 2022/23:52 beskriver Hanna Gunnarsson m.fl. (V) att avsaknaden av ändamålsenliga och passande kläder och materiel för kvinnor är jämställdhetsproblem inom Försvarsmakten. Bristen har funnits under en lång tid inom Försvarsmakten och får konsekvenser för både anställda och värnpliktiga kvinnor. I yrkande 8 föreslås därför att regeringen ger Försvarsmakten ett tydligt uppdrag att omgående köpa in kläder och utrustning som passar för kvinnor. I motionen föreslås vidare, i yrkande 1, att regeringen bör ge Försvarsmakten i uppdrag att återkomma med en redovisning av resurstilldelningen till nätverket Noak både bakåt och framåt i tiden. I yrkande 7 föreslår motionärerna att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten får i uppdrag att genomföra en årlig jämställdhetskartläggning och tillkännager detta för regeringen.

I partimotion 2022/23:1673 yrkar Annie Lööf m.fl. (C) att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att en jämställd försvarsmakt är ett försvar för alla som bor i Sverige och tillkännager detta för regeringen (yrkande 129). Motionärerna föreslår vidare i yrkande 133 att alla förband och garnisoner bör inrätta en oberoende visselblåsarfunktion med ett oberoende utredningsstöd som ska användas när anmälningar om ovälkommet beteende kommer in. I motionen föreslås att obligatoriska och standardiserade utbildningar om jämställdhet, värdegrund och medinflytande återkommande ska genomföras vid förbanden för både personal och värnpliktiga (yrkande 134) och att försvarsmaktsledningen regelbundet bör följa upp och utvärdera förbanden på deras jämställdhets- och likabehandlingsarbete (yrkande 136). I yrkande 138 föreslår motionärerna att soldater som är kvinnor ska kunna genomföra övningar och strid med utrustning och skydd som inte hämmar deras rörelser och begränsar deras eller gruppens förmåga till strid. Avslutningsvis föreslås att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ledarskap och meriterande karriärvägar inom Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen (yrkande 137). Dessa sex åtgärder föreslås även i kommittémotion 2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) i yrkandena 13, 17, 18 och 20-22. I den sistnämnda motionen föreslår motionärerna dessutom att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inkluderar reservofficerars rätt till tjänstledighet i utredningsdirektiven till kommande kontrollstation eller försvarsberedning och tillkännager detta för regeringen (yrkande 26).

Bakgrund och tidigare behandling

När det gäller myndigheters arbetsgivarpolitik framgår det av myndighetsförordningen (2007:515) 8 § bl.a. att myndigheter ska skapa goda arbetsförhållanden och ta till vara och utveckla de anställdas kompetens och erfarenhet.

Försvarsmakten uppger att man löpande analyserar hur myndigheten upplevs och uppfattas som arbetsgivare i syfte att stärka sin position på arbetsmarknaden (FM2023-5359:1). Försvarsmakten uppger att man vidtar åtgärder för att öka och utveckla förmågan att rekrytera och behålla medarbetare över tid. Under de senaste 15 åren uppger Försvarsmakten att myndigheten har haft en positiv varumärkesutveckling, både som myndighet och arbetsgivare. Försvarsmakten framhåller i den kontexten att en attraktiv arbetsgivare på dagens arbetsmarknad är en trygg arbetsgivare med god arbetsmiljö som erbjuder flexibilitet och balans mellan arbete och fritid, gott ledarskap, goda karriär- och utvecklingsmöjligheter med konkurrenskraftiga löner och förmåner. Försvarsmakten uppger att ett arbete pågår med att utarbeta förändringsförslag som syftar till att stärka myndighetens förutsättningar för att kunna hävda sitt erbjudande som arbetsgivare. Arbetet utgår från nedanstående analysområden:

- rörlighet med stöd av avtal
- avtal som påverkar verksamheten
- modern arbetsgivare
- kompetensförsörjning
- utveckling.

Vidare planerar Försvarsmakten att initiera forskningsstudier med stöd av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) om vilka parametrar som styr individens benägenhet att stanna kvar och/eller utvecklas i myndigheten. Försvarsmakten bedriver vidare ett arbete med att analysera de personalrättsliga förutsättningarna för personalens tillgänglighet vid olika konflikt-nivåer utifrån beredskapslagstiftningen.

I fråga om tillgång och tillgänglighet av reservofficerare redovisade Försvarsmakten sin syn i ett remissvar i september 2022 (FM2022-19942:1) och myndigheten konstaterar att det finns 6 818 reservofficerare i dag. Reservofficerskollektivet har en relativt hög ålder där 67 procent är äldre än 50 år. Av samtliga anställda reservofficerare har ungefär 3 000 ett avtal som innebär att de inte är knutna till förband som är planerade för övning, och därför finns det inte någon tjänstgöringsplan upprättad för dem. Det finns även ca 180 reservofficerare som har en parallell anställning som civil i Försvarsmakten och ca 220 reservofficerare som samtidigt har en befattning i hemvärnet. Försvarsmaktens bedömer att behovet av reservofficerare kommer att vara betydande både för krigsorganisationen och för produktionen av krigsförband. I dag finns tidvis tjänstgörande officerare och specialist-officerare både i stående förband och i mobiliseringsförband. Villkor och tjänstgöringsskyldighet styrs av bl.a. kollektivavtal. Försvarsmakten uppger i

sitt remissvar att grunden för behovet av reservofficerare är att de tjänstgör i den befattning som de är krigsplacerade på. En förutsättning för att reservofficerare ska kunna tjänstgöra i Försvarsmakten är att de har rätt till ledighet från sin civila arbetsgivare. Försvarsmakten anser att lagen (1994:2076) om skydd för anställning vid viss tjänstgöring i totalförsvaret m.m. innebär en sådan rätt. Försvarsmakten understryker samtidigt att det är centralt för personalförsörjningen att ta hänsyn till att det även finns ett samhällskontrakt som ska upprätthållas där det måste finnas en rimlighet och ett samförstånd med de civila arbetsgivarna. Mot den bakgrunden bedömer Försvarsmakten att rätten till tjänstledighet endast torde nyttjas i de fall reservofficeraren tjänstgör kopplat till dennes krigsbefattning. I sitt remissvar konstaterar Försvarsmakten att en översyn av reservofficerssystemet som helhet behöver göras och myndigheten har initierat ett sådant arbete. Översynen ska bl.a. titta på hur Försvarsmakten ska använda reservofficerare på ett optimalt sätt när det gäller både reservofficerare som redan är i krigsorganisationen i dag och försörjning av nya reservofficerare. Försvarsmakten bedömer att översynen är klar i slutet av 2023.

För att öka andelen kvinnor i Försvarsmakten anser myndigheten att fokus inte endast ska vara på måltal och kvantitativ jämställdhet (FM2023-5359:1). Försvarsmakten framhåller att arbetet mot kvalitativ jämställdhet är en förutsättning för att få kvinnor som tar anställning i Försvarsmakten att stanna kvar i organisationen under en längre tid. Försvarsmakten lyfter fram exempel på kvalitativa åtgärder inom myndigheten: jämställdhetsintegrering, systematiskt jämlikhetsarbete, icke-diskriminering, dvs. områden som exempelvis befordran, kompetensutveckling och möjlighet att kombinera arbete med föräldraskap. Försvarsmakten beskriver att målsättningen för perioden 2022–2025 är att myndigheten ska bedriva ett systematiskt arbete för att förebygga risker för diskriminering och ovälkommet beteende samt skapa möjligheter och likvärdiga förutsättningar för individer att bidra med sin fulla potential. För att uppnå detta har Försvarsmakten ett särskilt fokus på ovälkommet beteende (kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier). Försvarsmakten redovisar att man önskar säkerställa att samtliga ärenden av ovälkommet beteende ska hanteras på ett professionellt, sakligt och enhetligt sätt. I Försvarsmaktens förebyggande arbete samt reaktiva hantering av ovälkommet beteende har det genomförts seminarier med nyckelpersoner i verksamheten, exempelvis arbetsmiljöhandläggare, verksamhetssäkerhetsofficerare, och HR-specialister för att finna synergier mellan systematiskt arbetsmiljöarbete och förebyggande arbete mot diskriminering. Därigenom vidareutvecklar Försvarsmakten systematiken och kvalitetssäkringen av arbetet. Försvarsmakten uppger att myndigheten under året även har vidareutvecklat utbildningen på området, bl.a. genom en digital utbildning och även en ny utbildning som kommer att riktas mot funktioner som utreder ärenden av ovälkommet beteende i organisationen planeras. När det gäller myndighetens värdegrund är publikationen Vår militära profession ett särtryck ur Försvarsmaktens Strategiska Inriktning FMSI 2015 Å1

(FM2015-1597). När det gäller Försvarmaktens strategiska inriktning för perioden 2021–2030 har den beslutats av general Micael Bydén efter remisshantering och överläggning i Försvarmaktsledningen (FM2021-7333:1). Den har även varit föremål för samverkan med arbetstagarorganisationerna enligt avtal för samverkan och utveckling. Samverkan avslutades i enighet.

I fråga om utrustning redovisar Försvarmakten att myndigheten har använt sig av ett jämställdhetsperspektiv för att förbättra materielområdet. Detta har innefattat en övergripande uppdatering av processen för materielförsörjning med fokus på materielanskaffning. Försvarmakten redovisar att grunden därmed har lagts för att införa nya rutiner och metoder i relation till användbarhet. Vidare har Försvarmakten förstärkt granskningsprocessen när det gäller myndighetens kravställningar, i relation till användbarhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Försvarmakten redovisar att man har beställt ett demonstratoruppdrag, ”Demo 3D kroppsskanning och antropometrisk databas”, vilket syftar till att demonstrera möjligheterna med metodik och tekniska lösningar för insamling, analys och användning av kroppsmåttdata. Uppdraget syftar till att skapa en flexibel individ- och situationsanpassad materielanskaffning och logistikförsörjning.

Utskottet behandlade frågan om resurstilldelningen till nätverket Noak i betänkande 2018/19:FöU8. När det gäller enskilda nätverk inom Försvarmakten eller andra myndigheter såg utskottet inga skäl att särskilt följa upp arbetsgivarens stöd till dessa och avstyrkte därför yrkandet om denna fråga.

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger stor vikt vid att stabiliteten i Försvarmaktens personalförsörjning ökar samt att detta sker genom långsiktig planering och identifiering av personalbehov respektive brister inom både krigs- och grundorganisation. Att skapa goda arbetsförhållanden och att ta till vara och utveckla de anställdas kompetens och erfarenhet är grundläggande. Var och en av Försvarmaktens alla kompetenser är förutsättningsskapande för den militära verksamheten och utskottet kan konstatera att myndigheten planerar för en utökad tillväxt för de olika personalkategorierna. När det gäller utvecklingen av professionen och utbildningen av officerare lägger utskottet därför stort värde vid att Försvarmakten vidtar åtgärder för att höja statusen för sina anställda. Utskottet vill vidare understryka vikten av att befälsutbildningen inom Försvarmakten - med särskild hänsyn tagen till erfarenheterna från striderna i Ukraina - fokuseras på att leverera ledare på alla nivåer med hög kompetens att leda väpnad strid. I fråga om kompetensförsörjning vill utskottet även lyfta fram betydelsen av att Försvarmakten verkar för att det ska finnas tillräcklig redundans när det gäller nyckelkompetenser inom särskilt viktiga sektorer.

Utskottet delar Försvarmaktens bedömning att kvalitativ jämställdhet är en förutsättning för att få kvinnor som tar anställning hos myndigheten att

stanna kvar under en längre tid och ser positivt på de ansträngningar som görs för att motverka ovälkommet beteende. Utskottet utgår från att Försvarsmakten strävar mot de delmål som fastställts för de statliga arbetsgivarna som bl.a. jämn könsfördelning, god arbetsmiljö och att de anställda har kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statsanställd, inte minst med hänsyn till den unika roll som följer med den militära professionen.

Försvarsberedningen kommer att ha en viktig roll för att ta fram ett inriktande underlag för utformningen av framtidens grund- och krigsorganisation. Eftersom utskottet inte anser att det finns skäl att begränsa handlingsfriheten för Försvarsberedningen genom att statsråd fortsättningsvis ger direktiv i stället för de övergripande anvisningar som beredningen utgår från i dag avstyrks yrkande 26 i motion 2022/23:850 (C). I fråga om reservofficerare välkomnar dock utskottet en översyn av systemet som gör att reservofficerare kan bidra på ett optimalt sätt när det gäller personell tillväxt. Utskottet vill betona vikten av att höja statusen för reservofficersyrket så att denna kategori får möjlighet att regelbundet tjänstgöra i egen befattning och att vidareutbilda sig.

Den långtgående delegeringen av arbetsgivarpolitiken gör, precis som utskottet anfört tidigare, att Försvarsmakten också har ett långtgående ansvar att vidta nödvändiga åtgärder inom de områden som nämns ovan, och därför ser utskottet inte skäl att tillstyrka några av de övriga motionsyrkandena i fråga om Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal.

Personalförsörjning inom räddningstjänsten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. för att inte föregripa pågående arbete när det gäller förutsättningarna att personalförsörja räddningstjänsten.

Jämför reservation 9 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:851 föreslår Mikael Larsson m.fl. (C) i yrkande 2 att en specialistutbildning för brandmän och räddningsledare i skogsbrandsbekämpning införs. Motionärerna föreslår i yrkande 3 att regeringen låter se över behörighetskraven och anpassa brandstationer t.ex. genom separata omklädningsrum så att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket. Avslutningsvis föreslår motionärerna att MSB bör få i uppdrag att sprida goda exempel på hur kommuner lyckats rekrytera deltidsbrandmän för att fylla vakanser (yrkande 4).

I motion 2022/23:629 av Johan Hultberg (M) föreslås i yrkande 4 att regeringen ser över möjligheten att i vissa fall begränsa offentliga arbetsgivares rätt att neka bisyssla som räddningspersonal i beredskap.

Bakgrund och tidigare behandling

I budgetpropositionen för 2023 redovisar regeringen att arbetet med jämställdhet, jämn könsfördelning och mångfald inom räddningstjänsten går långsamt framåt – 6 procent av de heltidsanställda brandmännen och 7,7 procent av räddningstjänstpersonalen i beredskap var kvinnor 2021. Enligt regeringen är det en ökning med ca 2 procentenheter på fem år. MSB har i samverkan med räddningstjänsterna tagit fram en inriktning och en handlingsplan till 2030 för att öka rekryteringen av kvinnor och öka jämställdheten och mångfalden inom MSB:s utbildningar och i räddningstjänsten.

I sin årsredovisning för 2022 bedömer MSB att det är nödvändigt att genomföra fler och bredare konkreta åtgärder. I årsredovisningen beskrivs att jämställdhet är ett mål, men också en förutsättning för att kunna rekrytera till räddningstjänsten. Utveckling inom området är ett långsiktigt arbete som omfattar grundläggande normer och värderingar i samhället. Under 2022 har det vidtagits åtgärder från handlingsplanen som är kopplade till inriktningen för jämställdhet och mångfald i räddningstjänsten 2030. Av årsredovisningen framkommer att det finns tre gemensamma målbilder för jämställdhet och mångfald inom räddningstjänsten med sikte på 2030. Målbilderna samverkar enligt MSB. Myndigheten bedömer nämligen att om arbetsmiljön (målbild 1) är inkluderande blir det lättare att rekrytera (målbild 2), vilket i sin tur bidrar till en god och jämlik service (målbild 3). Under 2022 redovisar MSB att åtgärder har vidtagits för att utveckla en mer inkluderande arbetsmiljö, mångfald i personalsammansättningen och jämlik service till samhället. Kunskap inom området har tagits fram genom studier om hur underrepresenterade grupper uppfattar räddningstjänsten och yrkesrollen brandman. I rapporten Kartläggning av räddningstjänstens anställningskrav för brandmän 2022 sammanställs de krav som olika räddningstjänster ställer vid rekrytering av brandmän. Dessutom har en studie om kvinnors upplevda arbetsmiljö i samband med anställning som deltidsbrandman påbörjats.

I årsredovisningen redovisar MSB vidare att Räddningstjänstrådet hade totalt fem möten under 2022. Arbetet med återupptagen försvarsplanering, det säkerhetspolitiska läget, utveckling av den nya beredskapssektorn och personalförsörjning av deltidsbrandmän är exempel på strategiska frågor som diskuterats i rådet.

På sin hemsida skriver MSB att Sverige under de senaste åren har upplevt en rad större och omfattande skogsbränder, vilket har ställt stora krav på inblandade aktörer. För att den kommunala räddningstjänsten ska kunna få förståelse för hur skogsbränder kan bete sig och hur MSB:s förstärkningsresurser kan användas erbjuder MSB bl.a. en fortbildningstjänst för kommunal

räddningstjänst om skogsbrandssläckning och en kurs för ledningspersonal inom räddningstjänst om hur man hanterar flygande resurser.

Riksdagen har avslutningsvis beslutat om lagändringar som medger undantag för deltidsbrandmän vid beräkning av arbetslöshetsersättning. Lagändringarna innebär att en deltidsbrandmans arbete i form av beredskap och övning ska undantas vid beräkning av hur mycket ersättning som lämnas en ersättningsvecka, om inte arbetet tidigare har godkänts som bisyssla (prop. 2020/21:123, bet. 2020/21:AU14, rskr. 2020/21:287). I propositionen anförde regeringen bl.a. att förslaget är en branschspecifik lösning och bedöms beröra de deltidsbrandmän som har förlorat eller som kommer att förlora sin huvudsakliga anställning och som vid arbetslöshet inte har fått sin anställning som deltidsbrandman godkänd som bisyssla. Eftersom beredskapsarbete inte är något unikt för deltidsbrandmän ansåg regeringen att förslaget bör betraktas som en positiv särbehandling av denna yrkesgrupp. I sitt yttrande till arbetsmarknadsutskottet anförde försvarsutskottet att man tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionen och inte hade något i övrigt att anföra (bet. 2020/21:FöU6Y). Lagändringarna trädde i kraft den 31 maj 2021.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Räddningstjänstrådet har lyft flera av de mest centrala strategiska frågorna för räddningstjänsten, som återupptagen försvarsplanering, det säkerhetspolitiska läget, utveckling av den nya beredskapssektorn och personalförsörjning av deltidsbrandmän. Som utskottet anför i sitt betänkande 2022/23:FöU7 är det viktigt att den kommunala räddningstjänsten bedrivs på ett så likvärdigt, effektivt och säkert sätt som möjligt i hela landet. Utskottet delar MSB:s bedömning att jämställdhet är en förutsättning för att kunna rekrytera till räddningstjänsten och att fler konkreta åtgärder är nödvändiga. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetet med jämställdhet och rekrytering av kvinnor går långsamt när det gäller räddningstjänsten. Samtidigt kan utskottet konstatera att det finns en handlingsplan och att det planeras ytterligare åtgärder, och därför ser utskottet inte skäl att tillstyrka yrkandena 3 och 4 i motion 2022/23:851 (C).

I fråga om skogsbrandsbekämpning erbjuds vidare vissa utbildningar. Därmed ser utskottet inte heller skäl att tillstyrka yrkande 2 i motion 2022/23:851 (C).

När det gäller förutsättningarna för bisysslor bland räddningstjänstpersonal har riksdagen fattat beslut om lagändringar som medger undantag för deltidsbrandmän i fråga om bisysslor och arbetslöshetsersättning. Utöver de undantag som regeringen hade föreslagit hade utskottet inte något i övrigt att anföra när ärendet bereddes. Utskottet ser inte heller i dag skäl att tillstyrka förslag som går utöver de existerande undantagen varför yrkande 4 i motion 2022/23:629 avstyrks.

Frivilligorganisationerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ser inte skäl att föregripa det arbete som pågår när det gäller frivillighet och de frivilliga försvarsorganisationerna, och därför avslås samtliga motionsyrkanden.

Jämför reservation 10 (C) och 11 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:948 föreslår Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) i yrkande 30 att regeringen i sitt arbete beaktar förslaget om en ny finansieringsmodell för frivilligorganisationerna.

I kommittémotion 2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) anförs att de frivilliga försvarsorganisationerna som verkar över hela landet har en viktig roll både i den fredstida krisberedskapen och i ett civilt försvar. De frivilliga försvarsorganisationerna är mycket viktiga ur ett folkförankringsperspektiv och motionärerna understryker vikten av att rekryteringen underlättas så att fler engagerar sig frivilligt, även i t.ex. fjällräddning, sjöräddning eller brandvärn. Det är oerhört viktigt att människor som bor i glesbygden och på landsbygden också ska kunna känna sig trygga med att hjälpen kommer om det behövs. Motionärerna understryker att de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet täcker många olika och viktiga områden och att frivilligheten kommer att få en större roll när det civila försvaret byggs upp, inte minst befolkningsskyddet. För att samhället ska få ut så mycket som möjligt av frivilligheten anser motionärerna att det är viktigt att ansvariga aktörer också planerar in att använda sig av frivilliga under krishantering. Organisationerna behöver komma in i planering, utbildning och övningar på ett mer systematiskt sätt och det är nödvändigt att skriva avtal med dem. I yrkande 32 föreslås därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivillighet och frivilliga försvarsorganisationer och tillkännager detta för regeringen. I motionen framhålls vidare att det är viktigt att tillgången på nödvändig arbetskraft inom jordbruket under höjd beredskap säkerställs och därför föreslår motionärerna i yrkande 15 att det säkerställs att Blå Stjärnan kan bemanna svenskt jordbruk i händelse av höjd beredskap.

I kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) anförs att samhällets beredskap är helt beroende av arbetet som görs inom de olika frivilliga försvarsorganisationerna. För att kompetens och resurser inom de olika organisationerna ska kunna nyttjas fullt ut vid exempelvis höjd beredskap anser motionärerna att roller behöver tydliggöras i relationen mellan olika aktörer. I yrkande 49 föreslår motionärerna att förutsättningarna för att civilpersoner ska kunna delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna förbättras.

I motion 2022/23:1909 föreslår Sten Bergheden (M) att man ser över frågan om landets jägare och sportskyttar mer konkret skulle kunna ingå i totalförsvaret.

Bakgrund och tidigare behandling

När utskottet behandlade frågan om totalförsvarets inriktning för 2021–2025 (bet. 2020/21:FöU4) underströk utskottet att de frivilliga försvarsorganisationerna (FFO) bidrar med folkförankring, förstärkningsresurser och försvarsvilja inom totalförsvaret. Utskottet ansåg att folkförankring och en stark vilja att försvara Sverige är en förutsättning för totalförsvarets krigs- och avhållande uppgift. I sitt ställningstagande lade utskottet stor vikt vid att översynen av personalförsörjningen skulle ske utifrån ett helhetsperspektiv för att den på ett kostnadseffektivt sätt ska kunna bidra till bästa möjliga försvarsförmåga utifrån ett totalförsvarsperspektiv och att de frivilliga försvarsorganisationernas möjligheter att bidra till totalförsvarets förmåga långsiktigt säkerställdes.

I sin årsredovisning för 2022 (FM2021-22412:41, bil. 1) beskriver Försvarsmakten att frivilliga försvarsorganisationers syfte är att stärka det svenska totalförsvaret kris- och krigsberedskap, såväl civilt som militärt. Verksamheten regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Gemensamt har de 18 frivilliga försvarsorganisationerna över 361 000 medlemmar i Sverige. FFO bedriver olika former av aktiviteter som till exempel totalförsvarsinformation och ungdomsverksamhet. Tretton av dessa har utbildningsuppdrag mot Försvarsmakten. Tolv har utbildningsuppdrag som direkt avser kompetensförsörjning av 7 000 befattningar inom krigsorganisationen. Försvarsmakten har under året fortsatt arbetet med att ta fram en långsiktig inriktning för den frivilliga försvarsverksamheten. Tillträde till garnisonsområden samt utbildningsstödet från Försvarsmaktens personal har varit begränsat i förhållande till FFO:s behov för att genomföra utbildning. Detta är en följd av återinförandet av värnplikten som enligt Försvarsmakten resulterat i en undanträngningseffekt gentemot FFO. Detta innebär att FFO fortsatt har fått flytta verksamheten till egna kursgårdar med ökad utbildningskostnad som följd. Vidare har de långa tiderna för att genomföra säkerhetsprövning av nyrekryterade inneburit en begränsning för FFO när de ska bemanna krigsorganisationen.

Genom en tydligare samverkan mellan utbildningsgrupperna och militärregionerna har hemvärnet kunnat precisera vakanserna i Hemvärnet. I och med detta kan Försvarsmakten stötta FFO med var det faktiska, geografiska rekryteringsbehovet finns för att på så vis tydligare kunna precisera för FFO var utbildningsverksamheten ska prioriteras. I budgetunderlaget för 2024 (FM2022-10372:13, bil.2, s.16) redovisar Försvarsmakten att myndigheten från den 1 januari 2024 inför en ny finansieringsmodell som utgår från stärkt finansiering av den verksamhet som har en tydlig koppling till totalförsvarets behov.

I budgetunderlaget för 2024–2026 skriver MSB att de frivilliga försvarsorganisationerna är viktiga för Sveriges krisberedskap och civilt försvar. De stöder vid kriser, större olyckor och kan ingå i myndigheter och kommuners krigsorganisation när ordinarie resurser inte räcker till. Utöver uppdragsersättning och organisationsstöd ser MSB behov av att kommande år stärka stödet för regionala transport- och logistikresurser. De senaste årens kriser visar enligt MSB att offentliga aktörer inom civil beredskap inte har en robust personalförsörjning vid ansträngda lägen. Försvarsmaktens och MSB:s insatspersonal har i vissa fall tjänstgjort i minst tre månader för att ansvariga aktörer ska klara sina uppgifter, men enligt ansvarsprincipen ska varje aktör själv säkerställa den personalförstärkning som krävs. MSB bedömer att mer medel behövs till frivilliga försvarsorganisationer för att de bl.a. ska kunna rekrytera och utbilda medlemmar, vilket ger förmågehöjning när det gäller frivilliga förstärkningsresurser hos offentliga aktörer, t.ex. beredskapsmyndigheter. Även försvarsviljan hos befolkningen behöver stärkas genom ökad totalförsvarsupplysning enligt vad MSB anför i sitt budgetunderlag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de frivilliga försvarsorganisationerna bidrar med såväl förstärkningsresurser som folkförankring och försvarsvilja inom totalförsvaret. Utskottet vidhåller att en stark vilja att försvara Sverige är en förutsättning för totalförsvaret. Utskottet anser även att de frivilliga försvarsorganisationerna är viktiga både för Sveriges krisberedskap och för civilt försvar.

Utskottet kan konstatera att en ny finansieringsmodell för de frivilliga försvarsorganisationerna införs i januari 2024 och ser därför inte skäl att tillstyrka förslaget i yrkande 30 i motion 2022/23:948 (SD).

I samband med totalförsvarsbeslutet framhöll regeringen att bemanningsavtal är viktiga för personalförsörjningen inom det civila försvaret och särskilt för de frivilliga försvarsorganisationernas stöd till myndigheter, kommuner och regioner. Utskottet delar bedömningen att det finns ett behov av att få en samlad bild av personalbehoven inom olika delar av det civila försvaret för att på så sätt kunna identifiera vilka typer av verksamheter som kan vara betjänta av särskilda åtgärder för sin personalförsörjning vid höjd beredskap och krig. Att en sådan åtgärd skulle kunna vara användande av frivilligorganisationer t.ex. genom avtalslösningar välkomnas om det ger de frivilliga försvarsorganisationerna möjligheter att bidra till totalförsvarets förmåga. Utskottet ser dock inte skäl att föregripa det arbete som pågår när det gäller frivillighet och de frivilliga försvarsorganisationerna, och därför avstyrks samtliga motionsyrkanden inom området.

Kompetensförsörjning kring cybersäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga yrkanden bl.a. mot bakgrund av att den långtgående delegeringen i arbetsgivarpolitiken ger myndigheter en betydande frihet och ett mycket långtgående ansvar i fråga om kompetensförsörjning.

Jämför reservation 12 (C).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:848 framhåller Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) att det behövs kompetensstrategier både för bredden och spetsen i samhället när det gäller cybersäkerhet. Motionärerna understryker vikten av att höja kunskapen såväl hos enskilda medborgare, bredden i den offentliga sektorn och näringslivet som hos beslutsfattare. Motionärerna föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensstrategier för att säkerställa en miniminivå av kunskap inom cybersäkerhet i offentlig sektor samt fördjupade och obligatoriska utbildningar för beslutsfattare och tillkännager detta för regeringen (yrkande 34). I yrkande 38 föreslår motionärerna dessutom att regeringen utreder om arbete med vissa tjänster ska förutsätta certifiering av kompetens inom cybersäkerhet.

I motionen framhålls att samhällets förmåga att stå emot och återhämta sig från cyberattacker måste bli bättre. Motionärerna vill därför att regeringen överväger att skapa ett cybervärn, dels för att bidra till att stärka samhällets förmåga att hantera stora cyberattacker, dels för att stå emot otillbörlig informationspåverkan under höjd beredskap och ytterst krig. Motionärerna anser vidare att cybervärnet också ska ha uppgifter inom det psykologiska försvaret. På så sätt bedömer motionärerna att sambandet mellan cyberfrågor och psykologiskt försvar tydliggörs. Cybervärnet ska utgöra en aktiv del av totalförsvaret med kompetens som kan nyttjas av olika aktörer som själva saknar tillräcklig kompetens. Motionärerna föreslår i yrkande 10 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cybervärn och tillkännager detta för regeringen. I motionen anförs vidare att internets roll som en arena för aktörer som utmanar svensk säkerhet bortom fredstid har blivit allt viktigare. Flera av de omedelbara hoten mot svenska intressen är digitala. I yrkande 36 föreslås att riksdagen ställer sig bakom införandet av ett traineesystem inom cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen. När det gäller cybersoldater framhåller motionärerna att det är angeläget att de på sikt blir fler. Den kompetens som cybervärnpliktiga utvecklar kan, förutom att stärka Försvarsmaktens egen kompetens och cyberförmåga, också stärka cyberkompetensen i samhället i stort, exempelvis inom andra totalförsvarsmyndigheter men också inom näringsliv eller kommuner och regioner. I

yrkande 11 föreslås därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cybervärnpliktiga och tillkännager detta för regeringen.

I motion 2022/23:1160 av Per-Arne Håkansson (S) anförs att kunskapen om cybersäkerhet måste öka både hos den enskilda individen och hos specialister. Motionären anser att behovet av kompetens inom cybersäkerhet är stort, och att öka antalet cybersäkerhetsexperter framhålls som en nödvändig säkerhetsåtgärd som behöver prioriteras. För att möta behovet har Kungliga Tekniska högskolan tillsammans med bl.a. Försvarmakten och MSB inrättat ett cybercampus vars syfte är att stärka och samla utbildning, forskning och kompetens. Samverkan med privata aktörer är en viktig del i arbetet. Motionären anser dock att fler experter behöver utbildas för att möta behovet och föreslår i yrkande 2 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda fler experter och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund och tidigare behandling

Av budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 6) framgår att regeringen bedömer att förmågan att försvara Sverige mot cyberattacker har stärkts genom ytterligare fördjupat samarbete. Regeringen ser inrättandet av ett nationellt cybersäkerhetscenter som ett centralt och viktigt steg i denna utveckling. Regeringen avser att under 2023 ta ställning till hur cybersäkerhetscentrets verksamhet bör inriktas och bedrivs framgent. Det framgår även av budgetpropositionen för 2023 att MSB under året har genomfört utbildningar riktade mot chefer och informationssäkerhetsansvariga inom kommuner, regioner, kommun- och regionägda bolag samt myndigheter och tagit fram ett nytt utbildningskoncept för myndighetschefer. Regeringen framhåller dessutom att MSB har vidtagit åtgärder för att inrätta Sveriges nationella samordningscenter för cybersäkerhetsforskning och innovation (NCC-SE).

I Försvarmaktens årsredovisning 2022 (FM2021-22412:41) redovisar myndigheten att inrättandet av cyberförsvarets personalförsörjnings- och karriärsystem har fortgått. Den värnpliktiga cybersoldatutbildningen har genomförts för tredje året i rad och ingår fr.o.m. utbildningsomgång 2022 i det ordinarie utbildningssystemet. Under hösten påbörjade även de första kadetterna Försvarmaktens specialistofficersutbildning med cyberförsvarsinriktning.

Av Försvarmaktens budgetunderlag för 2024 (FM2022-10372:13, bil 2) framgår att förmågan att genomföra alla typer av cyberoperationer inklusive upprätthållande av lägesuppfattning och hantering av incidenter i cyberdomänen förstärks under perioden 2023–2025. Etablering och utveckling av ett andra it-försvarsförband inleddes under 2022 och fortsätter under perioden. Mot bakgrund av Försvarmaktens ökade beroenden av externa leverantörer och det omgivande samhället, liksom myndighetens roll i Sveriges samlade cyberförsvär, stärks förmågan till samverkan med bl.a. myndigheter och företag. Försvarmakten fortsätter arbetet med ett, för funktionen,

sammanhängande personalförsörjnings- och karriärsystem. Till detta knyts även forskningsverksamhet i syfte att erbjuda personal grund- och vidareutbildning i teknikens framkant. Under perioden fullföljs införandet av värnpliktsutbildningen för cybersoldater. När det gäller forskning och innovation framhåller Försvarmakten i sitt budgetunderlag att forskning och teknikutveckling inriktas mot att ytterligare öka cyberförsvarets operativa förmåga.

I budgetunderlaget för 2024–2026 skriver MSB att kommunernas arbete med civilt försvar behöver stärkas väsentligt för att säkerställa att alla kommuner har grundläggande förutsättningar att arbeta med beredskapsförberedelser inom civilt försvar och att utvecklingen av förmågan sker i takt med ambitionsnivån i övriga delar av totalförsvaret. Som en del i arbetet med att stärka kommunerna ser MSB behov av ytterligare medel för att stärka deras arbete med informations- och cybersäkerhet. Digitaliseringen i samhället går allt snabbare och samhällets sårbarhet för it-störningar och cyberangrepp ökar. Mot den bakgrunden föreslår MSB i budgetunderlaget flera satsningar inom området informations- och cybersäkerhet för att stärka samhällets digitala motståndskraft. Satsningar både för att stärka det förebyggande arbetet och för att ge förstärkningar i form av operativt stöd samt övning för att öka förmågan att hantera cyberhändelser i samhället bedömer MSB som nödvändigt.

Utskottet beredde frågor om cyberpolitik och cybersäkerhet i betänkande 2022/23:FöU6 och vissa frågor om cybersäkerhet i betänkande 2022/23:FöU7. Utskottet fann inte skäl att då föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om kunskapsuppbyggnad på cybersäkerhetsområdet och avstyrkte samtliga motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att förmågan att försvara Sverige mot cyberattacker har stärkts. Samtidigt kan det konstateras att väsentliga förstärkningar av cyberförmågan framgent är nödvändiga när det gäller informations- och cybersäkerhet. Behovet av att verka för en ökad digital motståndskraft i samhället kan inte underskattas. Utskottet ser därför positivt på att såväl Försvarmakten som MSB arbetar aktivt med dessa frågor. Utskottet noterar att det finns en hög ambition i fråga om att stärka Sveriges samlade cyberförsvar. Exempelvis verkar Försvarmakten för att stärka sin förmåga till samverkan med andra myndigheter och företag och Försvarmakten fortsätter arbetet med ett sammanhängande personalförsörjnings- och karriärsystem för cyberförsvaret. Som anförts i betänkande 2022/23:FöU7 välkomnar utskottet att regeringen aviserat att man under 2023 avser att ta ställning till hur cybersäkerhetscentrets verksamhet bör inriktas och bedrivs framgent. Som också framhölls i det betänkandet bedömer utskottet att Riksrevisionens aviserade granskning av samhällets informations- och cybersäkerhet kommer att utgöra ett viktigt ingångsvärde.

När det gäller kompetensförsörjning inom området kan utskottet dock konstatera att arbetsgivare har en betydande frihet och ett mycket långtgående ansvar. Utskottet ser med hänvisning till det anförda inte skäl att tillstyrka motionsyrkanden med förslag till åtgärder inom området.

Veteraner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden bl.a. för att inte föregripa arbeten inom ramen för den veteranstrategi som aviserats. Jämför reservation 13 (S) och 14 (C).

Motionerna

I yrkande 9 i kommittémotion 2022/23:2012 understryker Peter Hultqvist m.fl. (S) att veteranpolitiken syftar till att ge personal som tjänstgör i insatser samt deras anhöriga ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för samt de uppoffringar de måste göra. Motionärerna anför att Sverige ska ha en veteranstrategi som innehåller mål och åtgärder riktade mot Sveriges veteraner och att arbetet med denna ska slutföras under 2023.

I yrkande 29 i kommittémotion 2022/23:948 anför Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att hittills genomförda åtgärder för omhändertagande och stöd till svenska veteraner varit otillräckliga och att mer bör göras. Motionärerna lyfter särskilt upp behovet av åtgärder som syftar till att öka stödet till veteraner som upplevt psykiska trauman. Därtill understryker motionärerna betydelsen av förmåner för veteraner som syftar till att symbolisera, värdera och hedra veteraner. Med anledning av det anförda föreslår motionärerna att arbetet med veteranfrågor ska stärkas, bl.a. genom utveckling av veteranmottagningen vid Akademiska sjukhuset i Uppsala och Försvarmaktens veterancentrum.

Mikael Larsson m.fl. (C) anför i yrkande 23 i kommittémotion 2022/23:850 att Sveriges veteranpolitik behöver hållas samman för att skapa kontinuitet, oavsett om veteranpolitikens fokus ligger på internationella insatser eller på nationellt försvar. Motionärerna anser att mer behöver göras för att säkerställa att militära och civila veteraner och dess anhöriga får ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för. Motionärerna föreslår att stödet till militära och civila veteraner ska utvecklas, bl.a. genom ett samlat veterancenter som ska erbjuda psykologstöd och möjlighet till rekreation vid behov och fungera som ett samordnings- och kunskapsnav som utsända och deras anhöriga kan vända sig till innan, under och efter en mission.

Markus Wiechel och Björn Söder (båda SD) framhåller i motion 2022/23:1262 att veteranvården i Sverige är begränsad och att kompetens inom området saknas i flertalet regioner. Motionärerna framhåller att god kunskap om veteraners hälsotillstånd efter tjänstgöring, ett samhälle som står redo med kunskapscentrum för vård och rehabilitering samt effektiv

samordning mellan kommuner, regioner och myndigheter utgör förutsättningar för att svenska medborgare ska kunna tjänstgöra vid internationella insatser. Mot bakgrund av detta föreslår motionärerna att kunskapen kring veteranvården och veteraners behov ska öka (yrkande 1), att en kommitté med uppgiften att samordna och förbättra mottagandet av veteraner ska tillsättas (yrkande 2) och att en kommitté med syftet att effektivisera samordningen kring berörda instanser ska tillsättas (yrkande 3).

Bakgrund och tidigare behandling

Verksamheten för veteraner och anhöriga samordnas centralt av Försvarsmaktens veterancentrum, som inrättades den 1 juli 2017. Enligt lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser ska veteraner följas upp i fem år efter avslutad insats.

I augusti 2021 aviserade regeringen att man avser att ta fram en nationell veteranstrategi. Dåvarande försvarsminister Peter Hultqvist uppgav vid riksdagens frågestund den 16 september 2021 (prot. 2021/22:4) att strategin syftar till att bättre kunna ta till vara veteraners kompetens i samhället. Den ska behandla frågor som uppföljningen av veteraner, hälso- och sjukvård och psykisk hälsa, synen på anhörig- och medlemsorganisationer, erfarenheter av dagens veteranenhet med veterancentrum och veteransamordnare, villkor för veteraner och forskning m.m. I enlighet med det uppdrag som regeringen gav till Försvarsmakten i regleringsbrevet för 2022 lämnade myndigheten in underlag till veteranstrategin den 1 oktober 2022. Myndigheten redovisade implementeringen av beslutade och genomförda åtgärder inom ramen för sin veteranverksamhet tillsammans med förslag på vad som kan och bör utvecklas, inklusive förslag på målformuleringar. Strategin är under beredning inom Regeringskansliet (e-postmeddelande den 24 mars 2023). När strategin fastställts kommer ett mer omfattande utvecklingsarbete att påbörjas inom fyra utpekade områden: stöd, erkänsla, forskning och kompetensomhändertagande.

Under våren 2022 behandlade utskottet motionsyrkanden om veteranfrågor i betänkande 2021/22:FöU8. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena som bl.a. handlade om stöd och vård för veteraner, om veteranrelaterad forskning och om att inrätta ett veterancentrum. När det gäller veteraners behov av stöd anförde utskottet att den offentligt finansierade hälso- och sjukvården utgår från den prioriteringsplattform som riksdagen beslutat om. Utskottet såg inte skäl till att ompröva de principer som riksdagen hade fastställt i syfte att t.ex. krigsskadade skulle prioriteras före patienter med skador och sjukdomar av fredsmässig karaktär eller att skador som en person fått i internationell tjänst skulle prioriteras på ett annat sätt än motsvarande skador som någon fått i nationell tjänst. Utskottet betonade också att varje anställningsmyndighet måste ha det fulla ansvaret för sina veteraner och deras anhöriga och bedömde att ett delat eller otydligt ansvar inte bör skapas. Utskottet välkomnade regeringens avsikt att ta fram en veteranstrategi.

Riksdagens tidigare tillkännagivande om att inrätta ett centrum för veteranfrågor för att därigenom stärka och utveckla veteranfrågorna genom en plattform för rehabilitering, stödsamtal, karriärväxling och forskning om utlandsveteraners svårigheter hade utskottet tidigare bedömt som slutbehandlat. Utskottet vidhöll uppfattningen att frågan är slutbehandlad, men ansåg att det var angeläget att fortsätta följa hur veteranfrågorna utvecklas. Utskottet tyckte att det var positivt att Försvarsmakten bedriver veteranrelaterad forskning och kunskapsinhämtning och lade stor vikt vid att de behov som veteraner och deras anhöriga har vilar på en väl underbyggd grund och kan mötas på bästa möjliga sätt.

Motionsyrkanden om bl.a. vård och villkor för veteraner har också tidigare behandlats av utskottet i betänkandena 2017/18:FöU8, 2018/19:FöU8, 2019/20:FöU8 och 2020/21:FöU8.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är av yttersta vikt att svenska veteraner erbjuds omfattande stöd som står i proportion till de påfrestningar och risker de utsätts för under tjänstgöring vid internationella insatser. Utskottet framhåller att sådant stöd ska vara tillgängligt före, under och efter missionen och ser positivt på Försvarsmaktens arbete med förberedande och uppföljande insatser i syfte att identifiera och tillgodose behov av stöd för de individer som deltar i internationella militära insatser. Utskottet utgår från att alla berörda arbetsgivare, såväl civila som militära, lägger samma vikt som utskottet vid att erbjuda ett stöd som svarar mot riskerna för personalen. Många samhällsviktiga yrkesfunktioner riskerar liv och hälsa i såväl nationell som internationell verksamhet och arbetsgivaren måste ta det fulla ansvaret för sin personal oavsett var de verkar och i vilken funktion.

Vidare ser utskottet positivt på att Försvarsmakten bedriver veteranrelaterad forskning och kunskapsinhämtning och lägger stor vikt vid att de behov som veteraner och deras anhöriga har vilar på en väl underbyggd grund och kan mötas på bästa möjliga sätt. Riksdagens tidigare tillkännagivande om att inrätta ett centrum för veteranfrågor för att därigenom stärka och utveckla veteranfrågorna genom en plattform för rehabilitering, stödsamtal, karriärväxling och forskning har utskottet bedömt som slutbehandlat. Utskottet anser dock att det alljämt är angeläget att fortsätta följa hur veteranfrågorna utvecklas. Utskottet förutsätter i det sammanhanget att regeringen verkar för ett jämställt och robust stöd till veteraner i hela landet och stärker förmåga att omhänderta individer med psykiska besvär som kan härröras till tidigare tjänstgöring. Utskottet vill lyfta fram vikten av att åtgärder vidtas på lokalt plan för att regelbundet uppmärksamma dem som på olika sätt deltagit i såväl internationell som nationell fredsbevarande verksamhet. Ett högtidlighållande av veterandagen bör således vara en självklar del av förbandens verksamhet.

Utskottet välkomnar att regeringen tar fram en veteranstrategi som inkluderar områden som uppföljningen av veteraner, hälso- och sjukvård och psykisk hälsa, anhörig- och veteranorganisationer, erfarenheter av dagens veteranenhet med veterancentrum och veteransamordnare, villkor för veteraner samt forskning. Utskottet konstaterar att arbete med utveckling av veteranpolitiken pågår inom Regeringskansliet och Försvarsmakten och en veteranstrategi bör kunna bli en bra grund för det fortsatta arbetet. Utskottet avser att följa arbetet och bedömer att utskottet inte bör föregripa utfallet av det pågående arbetet. Således finns inte skäl att i nuläget tillstyrka något av motionsyrkandena om veteranfrågor.

Systemet med adjutanter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet eftersom utskottet inte har något att invända mot att Försvarsmakten stöder statschefen i uppgiften som symbol för landets försvarskrafter.

Jämför reservation 15 (V).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1216 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 4 anför motionärerna att regeringen bör ta initiativ till en översyn av hela systemet med adjutanter som omfattar såväl finansiering som funktion.

Bakgrund och tidigare beredning

I förarbetena till den nu gällande regeringsformen (prop. 1973:90 s. 174) anges att statschefen inte ska ha några formella uppgifter i förhållande till Försvarsmakten. Försvarsmakten sorterar under regeringen, och statschefen är varken reellt eller formellt högsta befälhavare. Samtidigt fördes i förarbetena fram att statschefen borde tillförsäkras ställning som ”försvarets främsta företrädare”. Däremot bedömdes det inte vara nödvändigt med någon grundlagsbestämmelse om att statschefen är Försvarsmaktens främsta företrädare eftersom det följer av att han eller hon är rikets främsta representant. För att en statschef ska kunna fullgöra sina uppgifter som symbol också för rikets försvarskrafter bör statschefen enligt förarbetena tilldelas försvarets högsta militära grad av regeringen. Kungen har tolv adjutanter, som tjänstgör en månad i taget. Adjutanterna medverkar vid genomförandet av kungens program. Tolv adjutanter alternerar även i tjänsten hos kronprinsessan Victoria. Prins Carl Philip har två adjutanter. Adjutanterna ingår inte i kungens stab utan är anställda vid Försvarsmakten. Försvarsmakten bekostar således lönerna för adjutanterna, medan merkostnaderna (resor, mat och boende) bekostas av Kungliga Hovstaterna.

Frågan om adjutanternas finansiering och funktion har beretts tidigare och avstyrkts av utskottet i betänkandena 2015/16:FöU8, 2017/18:FöU6, 2018/19:FöU9, 2020/21:FöU8 och 2021/22:FöU8, bl.a. med hänvisning till att utskottet inte har något att invända mot att Försvarsmakten stöder statschefen i uppgiften som symbol för landets försvarskrafter. Vidare utgick utskottet från att regeringen gör nödvändiga bedömningar för att anslaget 1:1 endast ska användas för att finansiera verksamhet som ryms inom ramen för det anslagsändamål som riksdagen beslutat om.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör inte någon annan bedömning än vid tidigare beredning av frågan. Eftersom utskottet står fast vid sitt ställningstagande avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Reservationer

1. Totalförsvarsplikt, punkt 1 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 3–5 och

2022/23:249 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1–3 och

avslår motionerna

2022/23:195 av Anne-Li Sjölund (C),

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14–16 och 19,

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 14,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 11–13 och 43,

2022/23:1485 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S),

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 130–132 och 135 samt

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Ställningstagande

Jag anser att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska genomföra en kortare militär grundutbildning och att det ger en mer folklig förankring om både män och kvinnor kallas till mönstring. Vidare anser jag att civilplikten skulle bredda möjligheten ytterligare för alla, oavsett kön och bakgrund, att utbildas inom totalförsvaret och därmed kunna bidra till Sveriges försvar. Jag bedömer att civilplikten skulle gynna kvinnors deltagande genom att öppna upp för fler olika typer av uppdrag och uppgifter än de militära. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör ge Plikt- och prövningsverket ett uppdrag i regleringsbrevet för 2023 att arbeta för en jämnare fördelning mellan män och kvinnor bland de som rekryteras. På sikt uppnås då en jämn könsfördelning. Regeringen bör även ge Plikt- och prövningsverket i uppdrag att under 2023 återkomma med en analys av rekryteringen utifrån motivation och kön. Såväl Försvarsmakten som Plikt- och prövningsverket och Försvarshögskolan bör få i uppdrag från regeringen i sina regleringsbrev att ta fram en plan för hur de kan arbeta med positiv särbehandling vid rekrytering i syfte att öka andelen kvinnor inom organisationerna. När det gäller villkoren för värnpliktiga föreslår jag att

regeringen bör utreda indexreglering av de totalförsvarspliktigas dag-ersättning, en höjning av förplägnadsersättningen och ersättningsnivån när totalförsvarspliktiga genomför skarp tjänst.

2. Totalförsvarsplikt, punkt 1 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14–16 och 19,

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 14 och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 130–132 och 135 samt avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2022/23:195 av Anne-Li Sjölund (C),

2022/23:249 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 11–13 och 43,

2022/23:1485 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46.

Ställningstagande

Jag anser att det långsiktiga målet för andelen värnpliktiga 2030 ska vara 40 procent kvinnor. Jag anser att förbanden bör ges större möjligheter att till Plikt- och provningsverket önska jämställda grupper och underrepresenterat kön på vissa befattningar som ett sätt att få optimalt fungerande grupper utifrån förbandens egna behov. Jag föreslår att förbanden inrättar en medinflytandeofficer som blir en länk mellan värnpliktiga och förbandschefen och att utbildning i jämställdhet, värdegrund och medinflytande ska ges återkommande under en värnpliktsperiod. Jag anser att medinflytandet för totalförsvarspliktiga ska ha förbättrats senast halvårsskiftet 2023.

Som jämförelse kan sägas att Norge som införde könsneutral värnplikt 2016 nu närmar sig 30 procent kvinnor vid krigsskolorna och den tidigare försvarschefen (ÖB) Haakon Bruun-Hansen konstaterar att försvaret har stärkt sin krigsförmåga sedan kvinnor kom in i försvaret. Jag menar att en rad olika åtgärder är nödvändiga för att göra det attraktivt för kvinnor i Sverige att söka sig till armén, t.ex. genom att kontinuerligt se över vilka krav som ställs på olika befattningar. När det gäller en eventuellt återaktiverad civilplikt föreslår jag att det ska vara möjligt att tjänstgöra inom svenskt jordbruk och primärproduktion inom ramen för civilplikten eftersom tillgången på

nödvändig arbetskraft inom jordbruket under höjd beredskap behöver säkerställas.

3. Totalförsvarsplikt, punkt 1 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkandena 45 och 46 samt avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2022/23:195 av Anne-Li Sjölund (C),

2022/23:249 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 12, 14–16 och 19,

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 14,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 11–13 och 43,

2022/23:1485 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) och

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 130–132 och 135.

Ställningstagande

Jag anser att ett fungerande totalförsvaret behöver ökade resurser och en organisation för omfördelning av resurser i hela samhället, men också frivilliga som efter utbildning kan vara en förstärkning vid olika typer av kriser t.ex. skogsbränder. Jag föreslår därför att den militära värnplikten kompletteras med en civilplikt i form av en resilienstjänstgöring som innehåller grundutbildning och repetitionsutbildning. Jag bedömer att en civilplikt med resilienstjänstgöring skulle bidra till att bredda rekryteringen till verksamhet också i det civila försvaret. Jag anser att valet att delta i det militära försvaret så långt som möjligt ska bygga på frivillighet och att det alltid ska finnas möjlighet till vapenfri tjänst. Resilienstjänsten bör kunna genomföras i någon av de frivilliga försvarsorganisationerna eller i lämplig offentlig organisation. En sådan tjänstgöring kommer att stärka Sveriges krisberedskap och bidra till att skapa bättre mellanmänsklig tillit inom landet och förebygga polarisering. Jag föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen om att civilplikt med resilienstjänstgöring ska berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för värnplikten och tillkännager detta för regeringen.

4. Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarmakten, punkt 2 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 6 samt avslår motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 24 och 25 samt

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 10 och 15.

Ställningstagande

Försvarmaktens verksamhet kräver folkförankring och att alla människor, oavsett kön och bakgrund, blir väl mottagna och kan göra sitt jobb så bra som möjligt utifrån sina olika förutsättningar. Bristande jämställdhet riskerar att äventyra den viktiga folkförankringen av försvaret. För att Försvarmakten ska vara en trovärdig organisation krävs att myndigheten på allvar tar itu med de problem man har internt. Jag föreslår därför att regeringen i regleringsbrevet för Försvarmakten 2023 uppdrar åt myndigheten att vidta åtgärder för att öka antalet kvinnor på militära befattningar i allmänhet och på chefsbefattningar i synnerhet, i enlighet med kvantitativa mål som myndigheten fastställer. Försvarmakten bör även få i uppdrag av regeringen att återkomma med en plan för hur man ska uppnå en jämn könsfördelning på organisationens olika nivåer till senast 2035.

5. Rekrytering och personalförsörjning vid Försvarmakten, punkt 2 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 24 och 25 samt avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 6 samt

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 10 och 15.

Ställningstagande

Personalförsörjningen inom Försvarsmakten är en av de största utmaningarna framöver. Sverige är på väg in i Nato samtidigt som det militära försvaret ska växa kraftigt kommande år. Kraven på krigsduglighet och beredskap ökar, ett stort antal sekonderingar till Natostaber, fler gripbara krigsförband, viktiga regementsetableringar runt om i landet och ett ökat antal utbildade värnpliktiga. Detta gör det uppenbart att åtgärder behövs både i ett kort och långt perspektiv för att hitta lösningar för en hållbar personalförsörjning. Min bedömning är att visstidsanställningar, förlängd pensionsålder och reservofficers rätt till tjänstledighet kan vara lämpliga åtgärder för att stärka personalförsörjningen. Jag kan förvisso konstatera att lönesättningen förhandlas av parterna, men vill samtidigt framhålla att det är viktigt att Försvarsmakten kan erbjuda goda villkor och goda incitament för den personal som är intresserad av att söka sig till myndigheten, stanna kvar i ytterligare några år eller för den som vill återvända i tjänst efter några år i civil karriär. Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i reservationen om behov av kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för att säkra personalförsörjningen inom Försvarsmakten samt att regeringen inkluderar frågan om att anställa soldater för längre tid än i dag i direktiven till kommande kontrollstation eller försvarsberedning och tillkännage detta för regeringen.

6. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal, punkt 3 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Heléne Björklund (S) och Marcus Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5 och avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1, 7 och 8,

2022/23:55 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V),

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 13, 17, 18, 20–22 och 26,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 14 och 47 samt

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 129, 133, 134 och 136–138.

Ställningstagande

Försvarsmaktens viktigaste resurs är personalen, och folkförankringen är avgörande för Sveriges motståndskraft. Vi vill därför understryka att Försvarsmaktens förmåga att attrahera och behålla kompetent personal kommer att vara avgörande för myndighetens förmåga att växa i enlighet med försvarsbeslutet och riksdagens intentioner, och därför måste Försvarsmakten ge de anställda de goda villkor som detta kräver. Vi bedömer vidare att officersutbildningen måste anpassas för att Försvarsmakten ska kunna klara sin kompetensförsörjning på lång sikt. Som en del av den planerade tillväxten vill vi se ett etappmål om minst 10 000 värnpliktiga och att krigsorganisationen ska växa så att den omfattar minst 100 000 befattningar 2030.

Vi lägger stor vikt vid att andelen kvinnor ökar, både som värnpliktiga och anställda. Vi anser att Försvarsmakten bör ha som ambitionsnivå att andelen kvinnor som fullgör värnpliktiga ska vara minst 40 procent 2030. Försvarsmakten måste arbeta aktivt med jämställdhet och inkludering. Det ska vara möjligt att kombinera en karriär inom Försvarsmakten med familjeliv. Försvaret av Sverige är en angelägenhet för hela landet och hela befolkningens kompetens måste kunna tillvaratas.

Vidare anser vi att hinder för reservofficerars möjligheter att öva och tjänstgöra måste undanröjas, bl.a. genom att de ges rätt till tjänstledighet. Det är angeläget att regeringen skyndsamt agerar för att genomföra detta. Det är orimligt att personer ska förhindras från att tjäna vårt land på grund av att de inte får tjänstledigt från sina civila arbeten. Vi föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen om stöd till personalen i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

7. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal, punkt 3 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1, 7 och 8 samt

2022/23:55 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) och

avslår motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 13, 17, 18, 20–22 och 26,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 14 och 47,

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 129, 133, 134 och 136–138 samt

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att normen för anställningar på hela arbetsmarknaden ska vara tillsvidareanställningar på heltid. Det ger en trygghet för alla som är anställda att veta att en anställning inte tar slut vid en viss tidpunkt eller kan avslutas utan giltiga skäl. Jag menar därför att det är viktigt att avskaffa visstidsanställningar och anställningar som är tidsbegränsade utan att ha specifika skäl och föreslår att regeringen bör utreda de tidsbegränsade anställningarna i lagen (2012:332) om vissa försvarsmaktsanställningar i syfte att öka tryggheten för de anställda.

När det gäller avsaknaden av ändamålsenliga och passande kläder och materiel för kvinnor anser jag att det är ett av flera jämställdhetsproblem inom Försvarsmakten. Bristen har funnits under en lång tid inom Försvarsmakten, och får konsekvenser för både anställda och värnpliktiga kvinnor. Regeringen bör därför ge Försvarsmakten ett tydligt uppdrag att omgående köpa in kläder och utrustning som passar för kvinnor. Dessutom bör regeringen ge Försvarsmakten i uppdrag att återkomma med en redovisning av resurstilldelningen till nätverket Noak både bakåt och framåt i tiden och att genomföra en årlig jämställdhetskartläggning.

8. Försvarsmaktens förmåga att utveckla och behålla personal, punkt 3 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 13, 17, 18, 20–22 och 26 samt

2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 129, 133, 134 och 136–138 samt

avslår motionerna

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1, 7 och 8,

2022/23:55 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V),

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkandena 14 och 47 samt

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag anser att mer måste göras för att vi ska få en jämställd försvarsmakt och ett försvar för alla som bor i Sverige. En viktig åtgärd som kan bidra till detta

är att alla förband och garnisoner inrättar en oberoende visselblåsarfunktion med ett oberoende utredningsstöd som ska användas när anmälningar om ovälkommet beteende kommer in. Jag anser att obligatoriska och standardiserade utbildningar om jämställdhet, värdegrund och medinflytande återkommande ska genomföras vid förbanden för både personal och värnpliktiga och att försvarsmaktsledningen regelbundet bör följa upp och utvärdera förbanden på deras jämställdhets- och likabehandlingsarbete. Dessutom bör soldater som är kvinnor kunna genomföra övningar och strid med utrustning och skydd som inte hämmar deras rörelser och begränsar deras eller gruppens förmåga till strid.

För Försvarsmaktens personalförsörjning är det dessutom viktigt med ledarskap och meriterande karriärvägar inom myndigheten och att reservofficerare ges rätt till tjänstledighet. Det senare anser jag att regeringen bör inkludera i utredningsdirektiven till kommande kontrollstation eller försvarsberedning.

9. Personalförsörjning inom räddningstjänsten, punkt 4 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 2–4 och avslår motion

2022/23:629 av Johan Hultberg (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag föreslår att en specialistutbildning för brandmän och räddningsledare i skogsbrandsbekämpning införs och att regeringen låter se över behörighetskraven och anpassa brandstationer, t.ex. genom separata omklädningsrum, så att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket. Dessutom föreslår jag att regeringen ger MSB i uppdrag att sprida goda exempel på hur kommuner lyckats rekrytera deltidsbrandmän för att fylla vakanser.

10. Frivilligorganisationerna, punkt 5 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 15 och 32 samt avslår motionerna

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 30,

2022/23:1909 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 49.

Ställningstagande

De frivilliga försvarsorganisationerna som verkar över hela landet har en viktig roll både i den fredstida krisberedskapen och i ett civilt försvar. De frivilliga försvarsorganisationerna är mycket viktiga ur ett folkförankringsperspektiv och rekryteringen behöver underlättas så att fler engagerar sig frivilligt, även i t.ex. fjällräddning, sjöräddning eller brandvärn. Det är oerhört viktigt att människor som bor i glesbygden och på landsbygden också ska kunna känna sig trygga med att hjälpen kommer om det behövs. De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet täcker många olika och viktiga områden och att frivilligheten kommer att få en större roll när det civila försvaret byggs upp, inte minst befolkningsskyddet. För att samhället ska få ut så mycket som möjligt av frivilligheten anser jag att det är viktigt att ansvariga aktörer också planerar in att använda sig av frivilliga under krishantering. Organisationerna behöver komma in i planering, utbildning och övningar på ett mer systematiskt sätt och det är nödvändigt att skriva avtal med dem. Jag vill även framhålla vikten av att tillgången på nödvändig arbetskraft inom jordbruket under höjd beredskap säkerställs och föreslår därför att det bör säkerställas att Blå Stjärnan kan bemanna svenskt jordbruk i händelse av höjd beredskap.

11. Frivilligorganisationerna, punkt 5 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 49 och
avslår motionerna
2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 15 och 32,
2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 30 och
2022/23:1909 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Samhällets beredskap är helt beroende av arbetet som görs inom de olika frivilliga försvarsorganisationerna. För att kompetens och resurser inom de olika organisationerna ska kunna nyttjas fullt ut vid exempelvis höjd beredskap anser jag att roller behöver tydliggöras i relationen mellan de olika aktörerna. Jag anser även att åtgärder behöver vidtas för att civilpersoners förutsättningar för att kunna delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna förbättras.

12. Kompetensförsörjning kring cybersäkerhet, punkt 6 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 10, 11, 34, 36 och 38 samt
avslår motion
2022/23:1160 av Per-Arne Håkansson (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs kompetensstrategier både för bredden och spetsen i samhället när det gäller cybersäkerhet och jag vill betona vikten av att höja kunskapen såväl hos enskilda medborgare, bredden i den offentliga sektorn och näringslivet som hos beslutsfattare. Kompetensstrategier för att säkerställa en miniminivå av kunskap inom cybersäkerhet i offentlig sektor samt fördjupade och obligatoriska utbildningar för beslutsfattare bör införas och regeringen bör utreda om arbete med vissa tjänster ska förutsätta certifiering av kompetens inom cybersäkerhet.

Samhällets förmåga att stå emot och återhämta sig från cyberattacker måste dessutom bli bättre, och därför bör regeringen överväga att skapa ett cybervärn, dels för att bidra till att stärka samhällets förmåga att hantera stora cyberattacker, dels för att stå emot otillbörlig informationspåverkan under höjd

beredskap och ytterst krig. Cybervärnet ska också ha uppgifter inom det psykologiska försvaret. På så sätt bedömer jag att sambandet mellan cyber och psykologiskt försvar tydliggörs. Cybervärnet ska utgöra en aktiv del av totalförsvaret med kompetens som kan nyttjas av olika aktörer som själva saknar tillräcklig kompetens. Jag kan konstatera att internets roll som en arena för aktörer som utmanar svensk säkerhet bortom fredstid har blivit allt viktigare. Flera av de omedelbara hoten mot svenska intressen är digitala och mot den bakgrunden bör även ett traineesystem inom cybersäkerhet införas. När det gäller cybersoldater ser jag det som angeläget att de på sikt blir fler. Den kompetens som cybervärnpliktiga utvecklar kan, förutom att stärka Forsvarsmaktens egen kompetens och cyberförmåga, också stärka cyberkompetensen i samhället i stort, exempelvis inom andra totalförsvarsmyndigheter men också inom näringsliv eller kommuner och regioner.

13. Veteraner, punkt 7 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Heléne Björklund (S) och Marcus Andersson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 9 och avslår motionerna

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 23,

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 29 och

2022/23:1262 av Markus Wiechel och Björn Söder (båda SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Den svenska veteranpolitiken vilar på en stabil grund och präglas av kontinuitet. Den socialdemokratiska regeringen arbetade under två mandatperioder metodiskt för att öka stödet till Sveriges veteraner samt att öka medvetenheten hos den breda allmänheten om de militära och civila veteranernas insatser. Den socialdemokratiska regeringen tillsammans med Forsvarsmakten vidtog flera åtgärder på området, bl.a. instiftandet av Forsvarsmaktens medalj till sårade i strid respektive förtjänstmedalj med svärd, upprättandet av ett veteranmonument och inrättandet av veterandagen som sedan 2018 är allmän flaggdag. Den socialdemokratiska regeringen gav Forsvarsmakten i uppgift att 2017 inrätta ett veterancentrum som ska driva, utveckla och implementera myndighetens veteran- och anhörigarbete. Från 2015 till 2022 avdelade den socialdemokratiska regeringen 227 miljoner

kronor i statsbidrag till frivilliga veteransoldat- och anhörigorganisationer för verksamhet som stödjer Försvarsmaktens personal före, under och efter tjänstgöring i internationella militära insatser samt till anhöriga till sådan personal. För Försvarsmaktens arbete med uppföljning av personal i internationella insatser har sedan 2015 avdelats 130 miljoner kronor.

Veteraner förtjänar samhällets uppskattning och stöd. Veteranpolitiken syftar till att ge personal som tjänstgör i insatser samt deras anhöriga ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för samt de upppoffringar de måste göra. Vi föreslår att en veteranstrategi utvecklas som innehåller mål och åtgärder som riktar sig mot de ca 55 000 nu levande svenska kvinnor och män som tjänstgjort i militära insatser utomlands. Utvecklandet av strategin ska syfta till att konsolidera, stadfästa och fortsätta den nuvarande veteranpolitiken och ta sin utgångspunkt i redan genomförda och beslutade åtgärder. Arbetet med strategin ska slutföras under 2023.

14. Veteraner, punkt 7 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 23 och
avslår motionerna

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 29,

2022/23:1262 av Markus Wiechel och Björn Söder (båda SD) yrkandena 1–3
och

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Sveriges veteranpolitik behöver fortsätta utvecklas. Soldater, officerare och civilanställda som genomför utlandsmissioner ska mötas med stor respekt och det är viktigt att det finns ett ordentligt omhändertagande efter en mission. Jag anser att mer behöver göras för att militära och civila veteraner och dess anhöriga ska få ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för. Bland annat bör ett veterancentrum i ordets rätta bemärkelse skapas. Ett sådant ska vara ett samordnings- och kunskapsnav som utsända och deras anhöriga kan vända sig till innan, under och efter en insats. Det ska erbjuda psykologstöd och möjlighet till rekreation och återhämtning för de veteraner och anhöriga som behöver.

15. Systemet med adjutanter, punkt 8 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1216 av Jessica Wetterling m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

I dag är det Försvarmakten som står för lön och ersättningar till adjutanterna. Adjutanterna är de officerare vid det svenska hovet som biträder en kunglig person i tjänst, dvs. medverkar vid genomförandet av de kungligas program. Kungens stab, stabschef och adjutanter ingår inte i Riksmarskalksämberet utan tillhör Försvarmakten men lyder direkt under kungen. Jag anser inte att kostnaden för adjutanterna, när de tjänstgör vid hovet, ska bäras av försvaret eller någon annan statlig myndighet och anser därför att regeringen bör ta initiativ till en översyn av hela systemet med adjutanter som omfattar såväl finansiering som funktion.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:52 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Försvarsmakten att återkomma med en redovisning av resurstilldelningen till nätverket Noak både bakåt och framåt i tiden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrevet för Försvarsmakten 2023 bör uppdra åt myndigheten att vidta åtgärder för att öka antalet kvinnor på militära befattningar i allmänhet och på chefsbefattningar i synnerhet, i enlighet med kvantitativa mål som myndigheten fastställer, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrevet för Plikt- och prövningsverket 2023 bör uppdra åt myndigheten att arbeta för en jämnare fördelning mellan män och kvinnor bland de som rekryteras i syfte att på sikt uppnå en jämn könsfördelning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Plikt- och prövningsverket bör få i uppdrag att under 2023 återkomma med en analys av rekryteringen utifrån motivation och kön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrev för såväl Försvarsmakten som Plikt- och prövningsverket och Försvarshögskolan bör uppdra åt myndigheterna att ta fram en plan för hur de kan arbeta med positiv särbehandling vid rekrytering i syfte att öka andelen kvinnor inom organisationerna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten bör få i uppdrag att återkomma med en plan för hur man ska uppnå en jämn könsfördelning på organisationens olika nivåer till senast 2035 och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten bör få i uppdrag att genomföra en årlig jämställdhetskartläggning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten måste ges ett tydligt uppdrag att omgående köpa in kläder och utrustning som passar för kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:55 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda de tidsbegränsade anställningarna i lagen (2012:332) om vissa försvarsmaktsanställningar i syfte att öka tryggheten för de anställda och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:195 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sandö bör utvecklas till att bli ett utbildningsnav för en återetablerad civilplikt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:249 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda indexreglering av de totalförsvarspliktigas dagersättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda en höjning av förplägnadsersättningen, den ersättning värnpliktiga får när de inte är i tjänst, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ersättning för när totalförsvarspliktiga genomför skarp tjänst, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:629 av Johan Hultberg (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att i vissa fall begränsa offentliga arbetsgivares rätt att neka bisyssla som räddningspersonal i beredskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:848 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cybervärn och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cybervärnpliktiga och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensstrategier för att säkerställa en miniminivå av kunskap inom cybersäkerhet i offentlig sektor samt fördjupade och obligatoriska utbildningar för beslutsfattare och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om traineesystem inom cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av att utreda om arbete med vissa tjänster ska förutsätta certifiering av kompetens inom cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:850 av Mikael Larsson m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medinflytandet för totalförsvarspliktiga ska ha förbättrats senast halvårsskiftet 2023 och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en jämställd försvarsmakt är ett försvar för alla som bor i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det långsiktiga målet för andelen värnpliktiga år 2030 ska vara minst 40 procent kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge förbanden större möjligheter att till Plikt- och prövningsverket önska jämställda grupper och underrepresenterat kön på vissa befattningar som ett sätt att få optimalt fungerande grupper utifrån förbandens egna behov och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbanden bör ha en medinflytandeofficer som blir en länk mellan värnpliktiga och förbandschefen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla förband och garnisoner bör inrätta en oberoende visselblåsarfunktion med ett oberoende utredningsstöd som ska användas när anmälningar om ovälkommet beteende inkommer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att obligatoriska och standardiserade utbildningar om jämställdhet, värdegrund och medinflytande återkommande ska genomföras vid förbanden, för personal och för värnpliktiga och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildning i jämställdhet, värdegrund och medinflytande ska ges återkommande under en värnpliktsperiod och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsmaktsledningen regelbundet bör följa upp och utvärdera förbanden i fråga om deras jämställdhets- och likabehandlingsarbete och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ledarskap och meriterande karriärvägar inom Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnliga soldater ska kunna genomföra övningar och strid med utrustning och skydd som inte hämmar deras rörelser och begränsar deras eller gruppens förmåga till strid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla stödet till militära och civila veteraner och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för att säkra personalförsörjningen inom Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att anställa soldater för längre tid än i dag och att regeringen inkluderar detta i direktiven till kommande kontrollstation eller försvarsberedning och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inkluderar reservofficerares rätt till tjänstledighet i utredningsdirektiven till kommande kontrollstation eller försvarsberedning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:851 av Mikael Larsson m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en specialistutbildning för brandmän och räddningsledare i skogsbrandsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behörighetskrav och anpassa brandstationer så att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör få i uppdrag att sprida goda exempel på hur kommuner lyckats rekrytera deltidsbrandmän för att fylla vakanser och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att tjänstgöra inom svenskt jordbruk och primärproduktion inom ramen för en eventuellt återaktiverad civilplikt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa att Blå Stjärnan kan bemanna svenskt jordbruk i händelse av höjd beredskap och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivillighet och frivilliga försvarsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:948 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att genomföra nödvändiga satsningar på personalområdet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver ta hänsyn till riktade rekryteringskampanjer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta mönstring för samtliga män och kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver ta hänsyn till behovet av nya rekryteringskontor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga nödvändiga förbättringar för GSS/K och GSS/T och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga förslagen gällande ändringarna i officersutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att stärka arbetet med veteranfrågor och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta förslaget om en ny finansieringsmodell för frivilligorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta civilplikten och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens värdegrund och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1160 av Per-Arne Håkansson (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda fler experter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1216 av Jessica Wetterling m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av systemet med adjutanter vid hovet som omfattar såväl finansiering som funktion och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1262 av Markus Wiechel och Björn Söder (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ökad kunskap kring veteranvården och veteraners behov och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kommitté med uppgiften att samordna och förbättra mottagandet av veteraner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kommitté med syftet att effektivisera samordningen kring berörda instanser och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1485 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökade möjligheter att genomföra värnplikts- och civilpliktsutbildningar i Stockholms- och Mälardalsregionen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):

129. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en jämställd försvarsmakt är ett försvar för alla som bor i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
130. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det långsiktiga målet för andelen värnpliktiga 2030 ska vara 40 procent kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
131. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge förbanden större möjligheter att till Plikt- och provningsverket önska jämställda grupper och underrepresenterat kön på vissa befattningar som ett sätt att få optimalt fungerande grupper utifrån förbandens egna behov och tillkännager detta för regeringen.
132. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbanden bör ha en medinflytandeofficer som blir en länk mellan värnpliktiga och förbandschefen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
133. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla förband och garnisoner bör inrätta en oberoende visseblåsarfunktion med ett oberoende utredningsstöd som ska användas när anmälningar om ovälkommet beteende inkommer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
134. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att obligatoriska och standardiserade utbildningar om jämställdhet, värdegrund och medinflytande återkommande ska genomföras vid förbanden, för personal och värnpliktiga, och tillkännager detta för regeringen.
135. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildning i jämställdhet, värdegrund och medinflytande ska ges

- återkommande under en värnpliktsperiod och tillkännager detta för regeringen.
136. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsmaktsledningen regelbundet bör följa upp och utvärdera förbanden på deras jämställdhets- och likabehandlingsarbete och tillkännager detta för regeringen.
 137. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ledarskap och meriterande karriärvägar inom Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
 138. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att soldater som är kvinnor ska kunna genomföra övningar och strid med utrustning och skydd som inte hämmar deras rörelser och begränsar deras eller gruppens förmåga till strid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1909 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda om landets jägare och sportskyttar mer konkret skulle kunna ingå i totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2012 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till personalen i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om veteraner och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera den militära värnplikten med en civilplikt i form av en resilienstjänstgöring som innehåller grundutbildning och repetitionsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att deltagande i civilplikt med resilienstjänstgöring ska berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för värnplikten och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för civilpersoner att kunna delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.